

Vaikeavammaisten yhteisöllinen asuminen

PALVELUKUVAUS

1.5.2024 alkaen

Tässä palvelukuvauksessa Kymenlaakson hyvinvointialue määrittelee tuottamansa vaikeavammaisten yhteisöllisen asumisen vähimmäisvaatimukset, joita se edellyttää myös vastaavalta yksityisiltä palveluntuottajilta ostettavalta palvelulta.

Hyvinvointialueella on oikeus kesken yksityisten palveluntuottajien sopimuskauden tehdä palvelukuvaukseen lainsäädännön velvoittamia muutoksia.

Palveluntuottajan tulee noudattaa kaikilta osin Suomen lainsäädäntöä sekä voimassa olevia viranomaisten antamia määräyksiä ja ohjeita.

Mikäli joku kohta palvelukuvauksessa koskee ainoastaan yksityistä palveluntuottajaa, tämä on mainittu erikseen.

Sisällys

1. Vaikeavammaisten asumispalvelut	1
1.1. Vaikeavammaisten asumispalveluiden kokonaisuus.....	1
1.2. Yhteisöllinen asuminen.....	2
1.3. Palvelutarpeen arviointi ja asiakassuunnitelma.....	3
2. Toiminnan organisointi ja toimintaedellytysten turvaaminen.....	4
2.1. Asumispalveluyksikön arvot ja toiminta-ajatus	4
2.2. Johtaminen.....	4
2.3. Omavalvonta ja laadunhallinta	5
2.3.1. Omavalvonta osana laadunhallintaa	5
2.3.2. Omavalvontaohjelma	5
2.3.3. Omavalvontasuunnitelma.....	6
2.3.4. Palveluntuottajan ja henkilöstön ilmoitusvelvollisuus.....	6
2.4. Valmius- ja jatkuvuudenhallintasuunnitelma sekä erityistilanteet	7
2.5. Asiakaspalaute	7
2.6. Yksityisen palveluntuottajan ja hyvinvointialueen välinen yhteistyö ja laadunvalvonta.....	8
3. Henkilöstö.....	9
3.1. Henkilöstön kelpoisuusvaatimukset ja osaaminen	9
3.2. Henkilöstömäärä ja -rakenne	10
3.3. Opiskelijat	11
3.4. Perehdyttäminen.....	12
3.5. Osaamisen kehittäminen	12
3.6. Työhyvinvointi.....	13
4. Asumispalveluyksikön toimitilat.....	13
4.1. Sijainti.....	13
4.2. Tilat.....	13
4.3. Varusteet.....	15
4.4. Turvallisuus.....	16
4.4.1. Pelastussuunnitelma ja poistumisturvallisuus selvitys.....	16
4.4.2. Kameravalvonta	16
4.4.3. Ensiapu	16
4.4.4. Hoitajakutsujärjestelmä	17

4.5.	Siivous- ja vaatehuolto	17
5.	Asiakkaan asema ja oikeudet	18
5.1.	Itsemääräämisoikeuden tukeminen.....	18
5.2.	Omaohjaaja ja omatyöntekijä	19
5.3.	Palvelun toteuttamissuunnitelma	19
5.4.	Taloudellisten asioiden hoito ja edunvalvonta.....	20
5.5.	Yhteistyö läheisten kanssa.....	20
6.	Asiakkaan kuntoutumisen ja hyvinvoinnin edistäminen.....	21
6.1.	Asiakkaan tavoitteita, kuntoutumista ja osallisuutta edistävä työskentely ...	21
6.2.	Yksilöllisen elämäntavan toteuttaminen	21
6.3.	Osallisuus, yhteisöllisyys ja sosiaalista kanssakäymistä edistävä toiminta	22
6.4.	Itsestä ja omasta hyvinvoinnista huolehtiminen.....	23
6.5.	Ravitsemuksen tukeminen.....	24
7.	Terveyden- ja sairaanhoidon toteuttaminen asumisyksikössä.....	25
7.1.	Terveyden- ja sairaanhoito.....	25
7.2.	Lääkehoito	27
7.3.	Rokotustoiminta.....	28
8.	Tietojärjestelmien käyttö asumispalveluissa	29
8.1.	Asiakastietojärjestelmä ja sosiaalihuollon asiakastiedon arkisto.....	29
8.2.	Muut tietojärjestelmät	29
8.2.1.	RAI-järjestelmä.....	30
8.2.2.	Palveluseteli- ja ostopalvelujärjestelmä PSOP.....	30
8.2.3.	HaiPro-raportointijärjestelmä	31
9.	Henkilötietojen käsittely ja asiakastietojen kirjaaminen	31
9.1.	Henkilötietojen käsittely ja salassapito.....	31
9.2.	Asiakastietojen kirjaaminen	32
9.3.	Asiakasasiakirjojen arkistointi ja palautus hyvinvointialueelle.....	33
10.	Yksityisen palveluntuottajan asiakkaalta ja hyvinvointialueeltaperimät maksut..	33
10.1.	Asiakkaalta perittävät maksut	33
10.2.	Hyvinvointialueelta perittävät maksut	34
11.	Vaikeavammaisten yhteisöllistä asumista koskevat lait, säädökset ja ohjeet.....	34

1. Vaikeavammaisten asumispalvelut

1.1. Vaikeavammaisten asumispalveluiden kokonaisuus

Vaikeavammaisten asumispalveluiden tehtävänä on tukea asiakkaiden arjessa selviytymistä ja kuntoutumista heidän palvelutarpeidensa mukaisesti. Asumispalvelussa asiakkaita tuetaan mahdollisimman itsenäiseen arkeen ja kunkin asiakkaan oman näköiseen elämään. Tavoitteena on asiakkaan toimintakyvyn ylläpito ja jos mahdollista, toimintakyvyn lisääminen ja kevyempään asumiseen siirtyminen.

Tässä palvelukuvauksessa vaikeavammaisten asumispalveluilla tarkoitetaan vammaispalvelulakiin (Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 380/1987) ja vammaispalveluasetukseen (Asetus vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 759/1987) perustuvia asumispalveluita. Ensisijaisena lakina myös sosiaalihuoltolaki (1301/2014) ja sen pykälät 21, 21 a, 21 b ja 21 c määrittelevät vaikeavammaisten asumispalveluita. Vammaispalvelulain (675/2023) tullessa voimaan palveluita myönnetään ja järjestetään sen mukaisesti. Tämän palvelukuvauksen mukaisia vaikeavammaisten asumispalveluja järjestetään vaikeavammaiselle henkilölle, jos hän ei saa riittävää ja hänelle sopivaa palvelua muun lain nojalla.

Kymenlaakson hyvinvointialueen järjestämiin vaikeavammaisille tarkoitettuihin asumispalveluihin sisältyy yhteisöllistä asumista ja ympärivuorokautista palveluasumista. Osa asumisen kokonaisuutta on myös tuettu asuminen, jota vaikeavammaisen henkilö voi tarvittaensa saada sosiaalihuoltolain mukaisena palveluna. Palveluja järjestetään 18 vuotta täyttäneille henkilöille.

Kymenlaakson hyvinvointialue järjestää vaikeavammaisten asumispalveluja omana toimintana ja ostamalla palvelua yksityisiltä palveluntuottajilta. Hyvinvointialue vastaa asiakkaan palvelukokonaisuuden suunnittelusta ja järjestämisestä.

Hyvinvointialueen palvelutuotannon ohjaus- ja valvontayksikkö ohjaa ja valvoo sekä organisaation omaa että yksityisten palveluntuottajien tuottamaa palvelua.

1.2. Yhteisöllinen asuminen

Yhteisöllisellä asumisella tarkoitetaan hyvinvointialueen järjestämää asumista asumispalveluyksikössä, jossa asiakkaalla on hänen tarpeitaan vastaava asunto ja jossa tarjotaan sosiaalista kanssakäymistä edistävää toimintaa.

Kymenlaakson hyvinvointialueen järjestämässä yhteisöllisessä asumisessa sama palveluntuottaja tuottaa itse tai alihankintana sekä yhteisöllisen asumisen että asiakkaan tarvitsemat muut palvelut. Yhteisölliseen asumiseen kuuluu asiakkaalle soveltuva asunto ja sosiaalista kanssakäymistä edistävä toiminta. Asiakkaan tarvitsemia muita palveluita, joita palveluntuottaja tuottaa, ovat esimerkiksi kotihoito ja ateriapalvelut.

Vaikeavammaisten yhteisöllisen asumisen asiakas osallistuu lähtökohtaisesti aina itse esimerkiksi siivoamiseen tai vaatehuoltoon, jolloin nämä eivät ole erillisiä tukipalveluita. Jos asiakas ei pysty osallistumaan lainkaan siivous- tai vaatehuoltoon, kyseessä on tukipalvelu.

Yhteisöllisen asumisen asumispalveluyksikössä on työvuoroon nimetty henkilöstö arkisin vähintään klo 8-20 ja viikonloppuisin klo 8-18. Lähtökohta on, että vähintään yhden työntekijän tulee olla asumispalveluyksikön alueella asiakkaiden tavoitettavissa kyseisellä aikavälillä. Asumispalveluyksikkö voi kuitenkin lyhytaikaisesti olla ilman paikalla olevaa henkilöstöä kohtuullisen ajan, jos kaikki työvuorossa olevat työntekijät ovat asioimassa asiakkaan/asiakkaiden kanssa asumispalveluyksikön ulkopuolella. Tällöin yksikköön jäävien asiakkaiden tulee tietää, että henkilökuntaa ei ole lyhytaikaisesti paikalla, ja henkilökunnan tulee olla tavoitettavissa puhelimitse. Yhteisöllisen asumisen asumispalveluyksikössä ei ole henkilökuntaa paikalla yöaikaan.

Vaikeavammaiselle henkilölle voidaan myöntää yhteisöllistä asumista silloin, kun hänen toimintakykynsä ei mahdollista kotona asumista kotiin annettavien palvelujen, erilaisten tukitoimien tai teknologian turvin. Asiakkaan tuen tarve voi olla ennakoiomatonta. Asiakkaalla voi olla turvattomuutta, joka alentaa hänen toimintakykyään selviytyä päivittäisestä toiminnasta. Asiakas hyötyy sosiaalista kanssakäymistä edistävästä toiminnasta.

Asiakas saa asumispalveluyksikön henkilökunnalta tarvitsemaansa ohjausta, tukea ja apua. Asiakas saa tukea esimerkiksi itsestä huolehtimisessa, kodinhoidollisissa askareissa, liikkumisessa, sosiaalisessa kanssakäymisessä ja asioinnissa kodin ulkopuolella. Henkilökunnan antama tuki mukautuu asiakkaan tarpeisiin ja voi olla esimerkiksi yhdessä tekemistä, muistuttamista, valmentamista, arjen koordinoitua, motivoitua, saattamista, fyysistä avustamista tai hoitoa. Tuki on tavoitteellista, uusien taitojen opettelua tai jo olemassa olevien taitojen, valmiuksien ja toimintakyvyn ylläpitämistä.

Yksityisellä palveluntuottajalla voi hankintasopimuskauden käynnistyessä olla rekisteröinti joko palveluasumiseen tai yhteisölliseen asumiseen. Jos palveluntuottaja on rekisteröitynyt tuottamaan yhteisöllistä asumista, sillä on lisäksi rekisteröinti kotihoidon ja tukipalveluiden

tuottamiseen, jotta palveluntuottaja voi toteuttaa palvelua tämän palvelukuvauksen mukaisesti. Kaikki yksityiset palveluntuottajat rekisteröityvät yhteisöllisen asumisen ja tukipalveluiden tuottajiksi 31.12.2025 mennessä.

1.3. Palvelutarpeen arviointi ja asiakassuunnitelma

Ennen yhteisöllisen asumisen myöntämistä Kymenlaakson hyvinvointialueen sosiaalihuollon ammattihenkilö arvioi asiakkaan palveluiden tarpeen laaja-alaisesti yhteistyössä asiakkaan ja tarvittaessa hänen läheistensä sekä muiden toimijoiden kanssa. Palvelutarpeen arviointi tehdään moniammatillisesti huomioiden asiakkaan omat näkemykset, toimintakyky ja asiakkaan lähipiiriltä sekä muilta toimijoilta saatu tieto. Arvioinnissa käytetään tukena terveydenhuollon ammattilaisten lausuntoja.

Palvelun myöntämistä tarkasteltaessa asiakaskohtaisen arvioinnin tukena voidaan käyttää interRAI CHA VAP -arviointivälinettä ja siihen kytkeytyviä toimintakykymittareita.

Asiakkaalle laaditaan palvelutarpeen arvioinnin perusteella asiakassuunnitelma sosiaalihuoltolain 39 §:n mukaisesti. Asiakassuunnitelmaan kirjataan omatyöntekijän ja asiakkaan näkemykset asiakkaan toimintakyvystä ja tarvittavista palveluista. Suunnitelmassa huomioidaan asiakkaan omat toivomukset ja mielipiteet tarvittavista palveluista ja tukitoimista.

Jos asiakkaan tarvitsema palvelu päätetään järjestää vaikeavammaisten yhteisöllisenä asumisena, asumisen asiakasohjauksen sosiaaliohjaaja valitsee asiakkaan tarpeisiin parhaiten vastaavan asumispalveluyksikön. Asumispalveluyksikön valinnassa otetaan huomioon asiakkaan kokonaistilanne ja pyritään turvaamaan sosiaalisten suhteiden sekä elinympäristön säilyminen.

Asiakas saa yhteisöllisen asumisen myöntämisestä viranhaltijapäätöksen.

Yhteisöllisen asumisen tarvetta arvioidaan asumisen aikana säännöllisesti. Asiakkaan omatyöntekijä päivittää asiakassuunnitelman yhdessä asiakkaan ja asumispalveluyksikön kanssa tarpeen mukaan ja säännöllisesti, kuitenkin vähintään kerran vuodessa.

Hyvinvointialue päättää asiakkaan yhteisöllisen asumisen päättymisestä, jos palvelun tarve muuttuu. Asumispalveluyksikön henkilökunta tukee asiakasta muutostilanteissa (esimerkiksi asiakkaan muuttaessa kevyempiin palveluihin).

2. Toiminnan organisointi ja toimintaedellytysten turvaaminen

2.1. Asumispalveluyksikön arvot ja toiminta-ajatus

Asumispalveluyksiköllä on omavalvontasuunnitelmassa kirjallisesti määritellyt arvot ja toiminta-ajatus, jotka tukevat hyvän palvelun tuottamista hyvinvointialueen arvojen ja toiminta-ajatuksen mukaisesti. Arvot ja toiminta-ajatus ohjaavat yksikön toimintaa ja asiakkaiden kanssa työskentelyä. Yksikön henkilöstö on sitoutunut arvoihin ja toiminta-ajatuksiin, jotka ovat myös asiakkaiden ja heidän läheistensä tiedossa. Toiminta-ajatus perustuu asiakkaan voimavarojen tunnistamiseen, toimintakyvyn edistämiseen ja tukemiseen sekä hänen mahdollisuuteensa elää omannäköistä elämää.

Asumispalveluyksikön toiminta on suunnitelmallista. Yksiköllä on kirjallinen ja ajantasainen vuosittainen toimintasuunnitelma sekä henkilöstön kanssa päivitetty omavalvontasuunnitelma.

2.2. Johtaminen

Asumispalveluyksikön johtaja/esihenkilö vastaa yksikön toiminnasta, taloudesta ja henkilöstöstä. Johtamisen vastuut ja valtuudet on määritelty kirjallisesti. Johtajalla/esihenkilöllä on sellaista asiantuntemusta, joka tukee laadukasta ja turvallista asiakaslähtöisten palvelujen kokonaisuutta, kuntouttavaa työtä, eri ammattiryhmien yhteistyötä ja toimintatapojen kehittämistä.

Yksikön johtaja/esihenkilö huolehtii

- asiakaslähtöisten palvelujen toteutumisesta
- yksikön talouden ja toiminnan toteutumisesta
- henkilöstön riittävydestä, monipuolisesta osaamisesta ja ammattitaidon järjestelmällisestä kehittämisestä
- henkilöstön tarkoituksenmukaisesta ja joustavasta kohdentumisesta
- henkilöstön työhyvinvoinnin tukemisesta
- henkilöstön kannustamisesta ja osallistamisesta palvelutoiminnan kehittämiseen ja uusien toimintatapojen innovointiin
- omavalvonnan kehittämisestä, toteutuksesta ja seurannasta
- omavalvontasuunnitelman laatimisesta ja päivittämisestä yhteistyössä henkilöstön kanssa.

Asumispalveluyksikön johtajalla/esihenkilöllä on oltava toiminnan edellyttämä, asianmukainen koulutus, kokemus ja ammattitaito. Yksityisen palveluntuottajan asumispalveluyksikön johtajan/esihenkilön tulee olla hyväksytty aluehallintoviraston ja Valviran ylläpitämään yksityisten sosiaalipalvelun antajien rekisteriin.

2.3. Omavalvonta ja laadunhallinta

2.3.1. Omavalvonta osana laadunhallintaa

Omavalvonta on asiakas- ja potilasturvallisuustyötä, laatutyötä ja hyvää asiakaspalvelua. Omavalvonnan avulla palveluntuottaja ja asumispalveluyksikkö seuraavat, kehittävät ja arvioivat asiakastyön päivittäisen palvelun laatua. Yksikön johtaja/esihenkilö varmistaa, että omavalvontaa toteutetaan järjestelmällisesti.

Asumispalveluyksikkö kehittää jatkuvasti omaa toimintaansa, laadunhallintaa ja johtamista. Yksikkö huomioi toiminnassaan kansallisen tason tavoitteet esimerkiksi asiakas- ja potilasturvallisuuden edistämiseksi. Asumispalveluyksikön laatutyöskentelyssä huomioidaan mm. asiakaskeskeisyys, kaikkien osallisuus laatutyöskentelyyn ja toimintaan, hyvä ja avoin yhteistyö eri tahojen kanssa sekä jatkuvan parantamisen ajattelu.

Asumispalveluyksikkö sitoutuu noudattamaan lainsäädäntöä ja toimintayksikön rekisteröintiä sekä sopimuksessa ja palvelukuvauksessa määriteltyjä laatuvaatimuksia.

2.3.2. Omavalvontaohjelma

Useammassa kuin yhdessä palveluyksikössä palveluja antava palveluntuottaja laatii vastuulleen kuuluvista tehtävistä ja palveluista omavalvontaohjelman sähköisesti ja julkaisee sen julkisessa tietoverkossa tai muulla sen julkisuutta edistävällä tavalla. Palveluntuottajan omavalvontaohjelma kattaa kaikki palveluntuottajan palveluyksiköt.

Omavalvontaohjelmassa määritellään, miten palveluntuottajan omavalvonta, alihankkijan toiminnan laadun- ja asianmukaisuuden seuranta ja asiakasturvallisuus järjestetään ja toteutetaan. Omavalvontaohjelmassa todetaan, miten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen toteutumista, turvallisuutta ja laatua sekä asiakkaiden palvelujen yhdenvertaisuuden toteutumista seurataan ja miten havaitut puutteellisuudet korjataan. Omavalvontaohjelman osana ovat myös palveluyksiköiden omavalvontasuunnitelmat ja lääkehoitosuunnitelmat.

Omavalvontaohjelman toteutumista seurataan palveluja saavilta asiakkailta, heidän omailtaan ja läheisiltään sekä palveluyksikön henkilöstöltä säännöllisesti kerättävän palautteen perusteella. Omavalvontaohjelman toteutumisen seurantaan perustuvat havainnot ja niiden perusteella tehtävät toimenpiteet julkaistaan neljän kuukauden välein julkisessa tietoverkossa tai muulla niiden julkisuutta edistävillä tavoilla. Palveluja kehitetään omavalvontaohjelman toteutumisen seurannassa tehtyjen havaintojen perusteella sekä asiakastyöhön osallistuvan henkilöstön riittävyyden seurannan ja edellä mainitun säännöllisesti kerättävän palautteen perusteella.

2.3.3. Omavalvontasuunnitelma

Asumispalveluyksikkö laatii omavalvontasuunnitelman, jolla varmistetaan päivittäisen toiminnan laatu, asianmukaisuus ja turvallisuus sekä seurataan asiakastyöhön osallistuvan henkilöstön riittävyttä. Omavalvontasuunnitelma sisältää kuvauksen myös vaaratapahtumien ilmoitus- ja oppimismenettelystä.

Palveluntuottaja laatii osana omavalvontaa itsemääräämisoikeussuunnitelman, johon on kirjattu, miten palveluntuottaja tukee ja vahvistaa vaikeavammaisten itsemääräämisoikeutta.

Omavalvontasuunnitelma tarkastetaan vähintään kerran vuodessa ja päivitetään tarvittaessa. Asumispalveluyksikkö ottaa omavalvontasuunnitelmaa tehdessään ja muuttaessaan huomioon asiakkailta, heidän omaisiltaan ja läheisiltään sekä palveluyksikön henkilöstöltä säännöllisesti kerättävän palautteen sekä valvontaviranomaisten ja hyvinvointialueen antaman ohjauksen ja päätökset.

Asumispalveluyksikön omavalvontasuunnitelma tehdään sähköisesti ja julkaistaan julkisessa tietoverkossa tai muulla sen julkisuutta edistävällä tavalla sekä pidetään julkisesti nähtävänä asumispalveluyksikössä. Asumispalveluyksikkö seuraa omavalvontasuunnitelmassa kuvattua toiminnan toteutumista ja korjaa seurannassa havaitut puutteellisuudet. Seurannasta tehdään selvitys ja sen perusteella tehtävät muutokset julkaistaan neljän kuukauden välein julkisessa tietoverkossa tai muulla niiden julkisuutta edistävällä tavalla sekä pidetään julkisesti nähtävänä yksikössä.

Asumispalveluyksikkö ja johtaja/esihenkilö vastaavat siitä, että omavalvontasuunnitelmaa toteutetaan päivittäisessä toiminnassa palveluja tuottaessa. Omavalvontasuunnitelman avulla palveluissa esiintyvät epäkohdat ja palvelun onnistumisen kannalta epävarmat ja riskiä aiheuttavat tilanteet pystytään tunnistamaan, ehkäisemään ja korjaamaan nopeasti.

2.3.4. Palveluntuottajan ja henkilöstön ilmoitusvelvollisuus

Palveluntuottaja ilmoittaa välittömästi hyvinvointialueelle ja valvontaviranomaiselle (Valvira, Avi) toiminnassa ilmenneet asiakas- ja potilasturvallisuutta olennaisesti vaarantavat epäkohdat sekä asiakas- ja potilasturvallisuutta vakavasti vaarantaneet tapahtumat, vahingot tai vaaratilanteet sekä muut sellaiset puutteet, joita palveluntuottaja ei ole kyennyt tai ei kykene korjaamaan omavalvonnallisilla toimin.

Jos asumispalveluyksikön työntekijä huomaa tai saa tietoonsa epäkohdan tai ilmeisen epäkohdan uhan asiakkaan sosiaalihuollon toteuttamisessa tai muun lainvastaisuuden, hän ilmoittaa siitä viipymättä hyvinvointialueen ilmoituslomakkeella yksikön johtajalle/esihenkilölle. Johtaja/esihenkilö tekee välittömästi tarvittavat selvitykset ja toimenpiteet epäkohdan, sen uhan tai muun lainvastaisuuden korjaamiseksi, kirjaa ne lomakkeeseen ja toimittaa täytetyn lomakkeen viivytyksettä hyvinvointialueelle ajantasaisen ohjeistuksen mukaisesti.

Palveluntuottaja tiedottaa henkilöstölleen ilmoitusvelvollisuudesta ja sen käyttöön liittyvistä asioista. Ilmoitusvelvollisuuden toteuttamista koskevat menettelyohjeet sisällytetään omaevalvontasuunnitelmaan.

2.4. Valmius- ja jatkuvuudenhallintasuunnitelma sekä erityistilanteet

Palveluntuottaja laatii yksikkökohtaisen kirjallisen valmius- ja jatkuvuudenhallintasuunnitelman. Suunnitelmassa kuvataan kriittiset toiminnot normaaliolojen häiriötilanteessa ja/tai poikkeusoloissa sekä se, miten näissä tilanteissa asumispalveluyksikkö toimii asiakkaiden palvelun turvaamiseksi. Asiakkaan palvelut on turvattava myös normaalista poikkeavissa olosuhteissa, kuten esimerkiksi pandemiassa, pitkäkestoisessa sähkökatkoksessa, erilaisissa luonnon poikkeusoloissa, työtaistelutoimissa ja muissa vastaavissa tilanteissa. Henkilökunta perehtyy suunnitelmaan ja kykenee toimimaan sen mukaisesti. Yksityinen palveluntuottaja toimittaa suunnitelman pyydettäessä hyvinvointialueelle.

Asumispalveluyksiköllä on myös kirjalliset ohjeet toimimisesta erityistilanteissa (esimerkiksi asiakkaan katoaminen tai asiakkaan kaltoin kohtelu).

Tartuntatautien ehkäisemiseksi asumispalveluyksikössä toteutetaan kulloinkin voimassa olevia ohjeita. Henkilöstölle järjestetään asiasta säännöllisesti ajankohtaisiin tilanteisiin valmistavaa koulutusta. Tavanomaiset varotoimet sisältävät käsihygienian, kertakäyttöisen suojavaatetuksen käytön, eritetahran poistamisen ja veritartuntavaaran vähentämisen. Asumispalveluyksikössä on nimetty hygieniavastaava. Asumispalveluyksikön vastuulla on järjestää henkilöstölleen tartuntatautien torjunnassa vaadittavat suojarusteet. Epidemia-/pandemiatilanteeseen palveluntuottajan tulee varautua hankkimalla henkilösuojaimia (kirurgiset suu-nenäsuojukset, visiirit, suojakäsineet, esiliinat), käsihuuhteita ja muita tarvittavia desinfiointiaineita. Asumispalveluyksikkö voi tarvittaessa konsultoida hyvinvointialueen tartuntatautien ja infektioiden torjuntayksikköä.

2.5. Asiakaspalaute

Asumispalveluyksikkö kerää palvelusta säännöllisesti asiakaspalautetta, jota hyödynnetään toiminnan kehittämisessä. Palautetta kerätään suoraan asiakkailta heille saavutettavassa muodossa. Asumispalveluyksikössä kerätään palautetta myös asiakkaiden läheisiltä. Asiakkaalla on jatkuvasti mahdollisuus antaa palautetta, myös nimettömänä. Yksikkö reagoi saamaansa palautteeseen mahdollisimman pian sekä informoi asiakkaita ja läheisiä siitä, mihin toimenpiteisiin palautteen vuoksi on ryhdytty.

Merkittävät asiakaspalautteet, muistutukset ja kantelut sekä niiden aiheuttamat toimenpiteet kerätään ja dokumentoidaan järjestelmällisesti. Yksityinen palveluntuottaja tiedottaa hyvinvointialueen toimintayksikön päällikköä sellaisista asiakaspalautteista ja -reklamaatioista, jotka koskevat puutteita sopimuksen mukaisessa palvelussa tai vaarantavat asiakas- ja potilasturvallisuutta.

Asumispalveluyksikön ilmoitustaululla tai vastaavalla on sosiaali- ja potilasasiavastaavien yhteystiedot. Palveluntuottaja informoi asiakkaita siitä, että jos asiakas on tyytymätön saamaansa palveluun tai hoitoon, hänellä on oikeus tehdä muistutus hyvinvointialueelle tai kantelu aluehallintovirastoon. Muistutus osoitetaan hyvinvointialueen kirjaamoon.

Palveluntuottaja sitoutuu osallistumaan hyvinvointialueen tekemiin asiakastytyväisyyskyselyihin sekä muihin toiminnan sisältöön liittyviin tutkimuksiin.

2.6. Yksityisen palveluntuottajan ja hyvinvointialueen välinen yhteistyö ja laadunvalvonta

Yksityinen palveluntuottaja vastaa siitä, että asiakkaille tarjottava palvelu on laadukasta, asiakaskeskeistä, turvallista ja asianmukaisesti toteutettua. Palveluntuottaja huolehtii, että palvelussa noudatetaan kaikilta osin sitä ohjaavaa lainsäädäntöä ja että palvelu on tarjouspyyntöasiakirjojen ja palveluntuottajan tarjouksen mukainen koko sopimuskauden ajan. Yksityinen palveluntuottaja on merkitty yksityisten palveluntuottajien rekisteriin lain edellyttämällä tavalla.

Hyvinvointialueen ja yksityisen palveluntuottajan välisessä sopimuksessa kuvataan, miten toimitaan, jos palvelun laatu ei vastaa sitä, miten se on tässä palvelukuvauksessa määritelty. Tarvittaessa hyvinvointialue reklamoi palveluntuottajalle kirjallisesti. Hyvinvointialue voi myös päättää olla ohjaamatta palveluun uusia asiakkaita. Palveluntuottajan tulee korjata tilanne ja osoittaa täyttävänsä palvelulta edellytetyt laatuvaatimukset.

Hyvinvointialue ja yksityinen palveluntuottaja käyvät ohjaus- ja valvontatapaamisissa ja/tai yhteistyötapaamisissa arviointikeskustelut asiakaspalautekyselyjen palautteista, muista palautteista/reklamaatioista ja muiden laatuvaatimusten toteutumisesta sekä palveluntuottajan suunnitelmista palvelun laadun kehittämiseksi.

Yksityinen palveluntuottaja ja hyvinvointialue tekevät rakentavaa yhteistyötä asiakkaan kuntoutumisen ja hyvän elämän edistämiseksi. Palveluntuottaja mahdollistaa omalla toiminnallaan asiakkaan kuntoutumisen ja siirtymisen kevyempiin palveluihin tai itsenäiseen asumiseen aina kun se on mahdollista. Yksityinen palveluntuottaja osallistuu hyvinvointialueen järjestämiin yhteistyötapaamisiin.

Yksityinen palveluntuottaja tallentaa sähköiseen palveluseteli- ja ostopalvelujärjestelmään (PSOP) vuosittain huhtikuun loppuun mennessä kuluvan vuoden toimintasuunnitelman ja edellisen vuoden toimintakertomuksen. Palveluntuottaja tarkistaa tuolloin myös muiden PSOP-järjestelmässä olevien asiakirjojen ajantasaisuuden. Toimintakertomus sisältää

- ajantasaisen henkilöstöluettelon vakansseineen/nimikkeineen, koulutustietoineen ja tehtäväkuvineen
- viimeisimmän työhyvinvointikyselyn yhteenvedon ja koosteen henkilöstön sairauspoissaoloista (yleisellä tasolla, esim. prosentteina ja keskimääräisenä sairauspoissaolopäivien määränä)

- palvelua koskeneet valitukset, kantelut, hoitovahinkoilmoitukset ja reklamaatiot sekä niiden syyt ja niiden seurauksena tehdyt toimenpiteet
- tilinpäätöksen.

Yksityinen palveluntuottaja ja hyvinvointialue sitoutuvat antamaan toisilleen palvelun tuottamisen kannalta tarpeellisia tietoja asiakkaista ja tehtäväalueeseen liittyvästä toiminnastaan, sen muutoksista ja kehittämissuunnitelmista. Yksityinen palveluntuottaja toimittaa pyydettyä myös muita palveluntuottajaan ja sen toimintaan liittyviä dokumentteja. Palveluntuottaja toimittaa tarvittaessa myös paperitulosteina tilaajan pyytämät asiakirjat.

Hyvinvointialueen tulee ohjata ja valvoa ostopalveluntuottajiksi hyväksymiensä palveluntuottajien toimintaa. Hyvinvointialueella on oikeus saada palveluntuottajalta tätä tarkoitusta varten välttämättömät tiedot ja selvitykset. Hyvinvointialue voi tarkistaa yksityisen palveluntuottajan tiloja ja laitteita, myös ennalta ilmoittamatta.

3. Henkilöstö

3.1. Henkilöstön kelpoisuusvaatimukset ja osaaminen

Asumispalveluyksikön johtaja/esihenkilö vastaa siitä, että asumispalveluyksikössä on määrällisesti ja rakenteellisesti riittävä sosiaali- ja/tai terveydenhuollon koulutuksen saanut henkilöstö, jolla on tehtävien hoitamisen edellyttämä ammattitaito ja osaaminen. Asiakkaiden yksilölliset tarpeet ratkaisevat, millaista henkilöstöä ja osaamista asumispalveluyksikössä tarvitaan, ja asumispalveluyksikön henkilöstörakenne on suunniteltava siten, että yksikössä on asiakkaiden tarpeiden edellyttämää erilaista osaamista.

Vaikeavammaisten asumispalveluyksikössä henkilöstöllä on osaamista vaikeavammaisten auttamiseen, hoitoon ja tukemiseen. Henkilöstöllä on asiakkaiden tarpeiden mukaista tietoa ja osaamista erityyppisistä sairauksien tai vammojen aiheuttamista haitoista sekä osaamista puhetta tukevien ja korvaavien kommunikointimenetelmien käyttämiseen. Henkilöstöllä on asiakkaiden tarpeiden mukaisesti tietoa myös esimerkiksi psyykkisistä ongelmista tai erilaisten päihteiden käytöstä.

Henkilöstön on täytettävä ammatilliset ja lakisääteiset kelpoisuusvaatimukset. Kelpoisuusvaatimuksista määritellään laissa sosiaalihuollon ammattihenkilöistä (817/2015), valtioneuvoston asetuksessa sosiaalihuollon ammattihenkilöistä (153/2016) ja laissa terveydenhuollon ammattihenkilöistä (559/1994).

Sosiaali- ja/tai terveydenhuollon ammattihenkilöiden on rekisteröidyttävä Valviran ylläpitämään JulkiTerhikki/JulkiSuosikki -rekisteriin, josta asumispalveluyksikön esihenkilö varmistaa työntekijän rekisteröitymisen ammattihenkilöksi.

Palveluntuottaja tarkistaa henkilöstön rikosrekisteriotteet sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta (741/2023, 28 §) annetun lain mukaisesti.

Jokaisessa työvuorossa työskentelee sosiaali- ja/tai terveydenhuollon ammattihenkilöstöä, jotka pystyvät osallistumaan asiakkaiden tarpeiden mukaisesti lääkehoidon toteuttamiseen. Asiakkaiden tarpeiden mukaisen lääkehoidon toteuttaminen edellyttää, että työntekijöillä on lääkeluvat lääkkeiden jakamiseen ja antamiseen. Lääkehoidon tehtävät ammattiryhmittäin määritellään Kymenlaakson hyvinvointialueen lääkehoitosuunnitelmassa.

Henkilöstöllä on riittävä suomen ja tarvittaessa ruotsin kielen taito. Riittävä kielitaito tarkoittaa sitä, että henkilöstö pystyy keskustelemaan asiakkaiden, läheisten ja muun henkilökunnan kanssa, ymmärtämään asiakkaiden ilmaisemia tarpeita sekä tekemään tarvittavat asiakasasiakirjamerkinnot.

3.2. Henkilöstömäärä ja -rakenne

Asumispalveluyksikön henkilöstömäärä on sellainen, että jokaiselle asiakkaalle voidaan turvata hänen perusoikeutensa ja riittävä tuki kuntoutumiseen. Henkilöstön määrän lähtökohdaksi on asiakkaiden fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen toimintakyky sekä palvelujen tarve. Vuorokohtainen mitoitus on laskettu huomioiden mm. lääkehoito ja palvelun sisällölle asetetut vaatimukset. Yksikön esihenkilö varmistaa joustavalla henkilöstöressurssien käytöllä ja työvuorosuunnittelulla, että asiakas saa tarvitsemansa tuen ja avun sovitusti ilman tarpeettomia viivytyksiä.

Asumispalveluyksikössä on riittävä vakituinen henkilöstö ja tarpeen mukaan määräaikaista työntekijöitä. Palveluntuottaja sitoutuu turvaamaan riittävän henkilöstömäärän kaikissa tilanteissa asiakkaiden tarpeiden mukaisesti.

Vaikka laki ei määrittele yhteisölliseen asumiseen tiettyä henkilöstömitoitusta, Kymenlaakson hyvinvointialueen järjestämässä ja hankkimassa vaikeavammaisten yhteisöllisessä asumisessa asumispalveluyksikössä tulee työskennellä asiakasta kohden vähintään 0,3 välitöntä asiakastyötä tekevää sosiaali- ja/tai terveysalan tutkinnon (AMK- ja toisen asteen vai vastaavan aikaisemman tutkinnon) suorittanutta työntekijää. Yksikön on kuitenkin aina noudatettava yksityisten palveluntuottajien rekisteriin merkittyä henkilöstömitoitusta ja -rakennetta.

Asumispalveluyksikön esihenkilö voidaan lukea henkilöstömitoitukseen siltä osin kuin hän osallistuu välittömään asiakastyöhön, kuitenkin enintään 50 % työpanoksesta. Jos asumispalveluyksikön esihenkilöllä on vastuullaan enemmän kuin yksi asumispalveluyksikkö tai hänen vastuullaan olevassa asumispalveluyksikössä on asiakkaita yli 30, ei hänen työpanostaan voida lukea henkilöstömitoitukseen.

Asumispalveluyksikössä tarvitaan sekä sosiaali- että terveydenhuollon asiantuntemusta:

- Asumispalveluyksikössä tulee työskennellä tehtävään soveltuva AMK- tai opisto-tasoisena sosiaalihuollon ammattitutkinnon suorittanut henkilö (sosionomi/geronomi/kuntoutuksen ohjaaja). Sosiaalihuollon kokoaikaisen ammattihenkilön työ-

panos voi jakautua joustavasti 2-3 asumispalveluyksikön kesken asiakkaiden tarpeiden mukaisesti. Mikäli palveluntuottajalla ei ole mahdollista jakaa sosiaalihuollon ammattihenkilön työpanosta useampaan kohteeseen ja työpanos kohdentuu vain yhteen yksikköön, tulee tässä yksikössä laillistetun sosiaalihuollon ammattihenkilön työskennellä vähintään 50 % työajalla.

- Asumispalveluyksikössä tulee työskennellä tehtävään soveltuva laillistettu terveydenhuollon kokoaikainen ammattihenkilö (sairaanhoitaja), jonka työpanos voi jakautua joustavasti 2-3 asumispalveluyksikön kesken asiakkaiden tarpeiden mukaisesti. Mikäli palveluntuottajalla ei ole mahdollista jakaa sairaanhoitajan työpanosta useampaan kohteeseen ja työpanos kohdentuu vain yhteen yksikköön, tulee tässä yksikössä laillistetun terveydenhuollon ammattihenkilön työskennellä vähintään 50 % työajalla.

Asumispalveluyksikössä työskentelee tarvittaessa lisäksi muuta henkilöstöä välillisissä työtehtävissä. Välillinen työ voidaan tuottaa myös alihankintana. Asumispalveluyksikkö vastaa alihankkijan työstä.

Koulutetut eli sosiaali- ja terveysalan perustutkinnosta kaksi tutkinnon osaa suorittaneet hoiva-avustajat voidaan laskea henkilöstömitoitukseen asumispalveluyksikön rekisteröinnin mukaisesti. Jos asumispalveluyksikön rekisteröintiin ei ole määritelty hoiva-avustajia, ei heitä voida laskea henkilöstömitoitukseen. Jos hoiva-avustajien käytöstä vaikeavammaisten yhteisöllisessä asumisessa annetaan valtakunnallisesti viranomaisohjeita, hoiva-avustajia voidaan huomioida henkilöstömitoitukseen ko. ohjeen mukaisesti.

Asumispalveluyksiköllä on ajantasainen henkilöstöluettelo. Yksityinen palveluntuottaja toimittaa henkilöstöluettelon hyvinvointialueen sitä pyytäessä.

3.3. Opiskelijat

Asumispalveluyksikön henkilöstömitoitukseen voidaan tilapäisesti laskea mukaan työsuhteessa olevat sosiaali- ja/tai terveysalan opiskelijat seuraavin edellytyksin:

- Lähihoitajaopiskelija voi toimia tilapäisesti lähihoitajan tehtävässä, jos opiskelija on suorittanut vähintään 60 osp lähihoitajaopinnoistaan.
- Lähihoitajaksi oppisopimuksella opiskelevat voidaan huomioida henkilöstömitoitukseen, kun heidän osaamisensa on arvioitu riittäväksi. Osaamista on arvioitava suhteessa tutkinnon perusteisiin, ammattihenkilölainsäädännön edellyttämään osaamiseen ja työpaikan osaamistarpeisiin. Vastuu opiskelijan riittävästä osaamisen arvioinnista on aina työnantajalla.
- Laillistetun sosiaalihuollon ammattihenkilön tehtävässä voi toimia tilapäisesti enintään vuoden ajan kyseiseen laillistetun ammattihenkilön ammattiin opiskeleva, joka on suorittanut vähintään 140 op kyseisen koulutuksen opinnoista.
- Laillistetun terveydenhuollon ammattihenkilön tehtävässä voi toimia tilapäisesti kyseiseen laillistetun ammattihenkilön ammattiin opiskeleva, joka on suorittanut

vähintään kaksi kolmasosaa opinnoistaan. Sairaanhoitajaopiskelijalla tämä tarkoittaa vähintään 140 opintopisteen suorittamista kyseisen koulutuksen opinnoista. Sairaanhoitajaopiskelija, joka on suorittanut alle 140 op kyseisen koulutuksen opinnoistaan, voi toimia lähihoitajan tehtävässä, kun työnantaja on arvioinut opiskelijan osaamisen riittäväksi.

Opiskelijan on oltava kirjoilla oppilaitoksessa eikä tutkinnon suorittamisen aloittamisesta voi olla yli 10 vuotta. Opiskelijan on osoitettava voimassa oleva tutkintoon johtava opiskeluoikeus esihenkilölle.

Opintojen suorittamisvaatimuksista huolimatta asumispalveluyksikön esihenkilön tulee arvioida, että opiskelijalla on tehtävän edellyttämä osaaminen. Asumispalveluyksikkö nimeää työsuhteessakin olevalle opiskelijalle kirjallisesti ohjaajan, joka toimii samassa yksikössä opiskelijan kanssa. Ohjaajan on oltava oikeutettu itsenäisesti harjoittamaan kyseistä ammattia (esimerkiksi lähihoitajaopiskelijan ohjaajan on oltava nimikesuojattu lähihoitaja ja sairaanhoitajaopiskelijan laillistettu sairaanhoitaja). Ohjaajalla on oltava riittävä käytännön kokemus työstä. Ohjaaja seuraa, ohjaa ja valvoo opiskelijan toimintaa sekä puuttuu viipymättä siinä mahdollisesti ilmeneviin epäkohtiin.

Opiskelijoiden osallistuminen lääkehoitoon määritellään Kymenlaakson hyvinvointialueen alueellisessa lääkehoitosuunnitelmassa ja osaamisen varmistamisen käytännöt kuvataan Lääkehoito-osaamisen varmistaminen Kymenlaakson hyvinvointialueella -dokumentissa.

Opiskelija ei voi työskennellä asumispalveluyksikön työvuorossa yksin.

3.4. Perehdyttäminen

Perehdyttäminen on esihenkilön vastuulla järjestettävää ja työturvallisuuslain velvoittamaa toimintaa työntekijän opastamiseksi työhönsä, työyhteisöönsä ja työympäristöönsä. Perehdytys on sekä suullista että kirjallista. Uuden työntekijän perehdyttämiseen osallistuu esihenkilön lisäksi koko työyhteisö.

Asumispalveluyksikössä on kirjallinen henkilöstön perehdytysuunnitelma. Perehdytysuunnitelma sisältää vakituisen palvelusuhteeseen ja lyhytaikaiseen sijaisuuteen tulevan työntekijän perehdyttämisen. Perehdytysuunnitelma sisältää opiskelijoiden ja työkokeiluun osallistuvien perehdyttämisen. Perehdyttämisprosessia arvioidaan säännöllisesti.

3.5. Osaamisen kehittäminen

Henkilöstön osaaminen on asumispalveluyksikön asiakkaiden tarpeiden edellyttämällä tasolla. Henkilöstön lisä- ja täydennyskoulutuksesta huolehditaan lakisääteisen täydennyskoulutusveloitteen mukaisesti. Asumispalveluyksikön esihenkilöllä on kirjallinen koulutus suunnitelma henkilöstönsä osaamisen kehittämiseksi. Järjestettävä koulutus voi perustua yksikön koulutussuunnitelmaan tai työntekijän henkilökohtaiseen koulutussuunnitelmaan, joissa on huomioitu mm. vaikeavammaisten asumispalvelussa tarvittava erityisosaaminen

(esim. eri tavalla sairastuneiden tai vammautuneiden asiakkaiden tarpeet), lääkehoidon osaaminen, tietotekniikan ja uusien teknologiaratkaisujen osaaminen, kirjaamisosaaminen sekä ensiapuvalmiuden ylläpitäminen.

Esihenkilö ylläpitää ajantasaista henkilöstön koulutusrekisteriä.

Esihenkilö käy henkilöstönsä kanssa vuosittain kehityskeskustelut.

Työyhteisössä järjestetään säännöllisesti, vähintään kerran vuodessa, kehittämispäiviä tai muita vastaavia tilaisuuksia, joissa henkilöstö yhdessä pääsee kehittämään omaa osaamistaan sekä asumispalveluyksikön toimintaa ja toimintatapoja.

3.6. Työhyvinvointi

Osallistumista edistävä ja kannustava johtaminen, työn tarkoituksenmukainen organisointi sekä turvallinen ilmapiiri lisäävät henkilöstön jaksamista ja työtyytyväisyyttä. Henkilöstön työilmapiiriä tai työtyytyväisyyttä selvitetään säännöllisesti tehtävillä kyselyillä. Kyselyistä saatuja tuloksia käytetään hyväksi asumispalveluyksikön toimintaa kehitettäessä. Henkilöstölle järjestään työkykyä ja työhyvinvointia edistävää toimintaa. Henkilöstön työnohjausta järjestetään tarvittaessa.

Asumispalveluyksikön esihenkilö seuraa henkilöstön sairauspoissaolojen ja vaihtuvuuden määrää. Sairauspoissaolojen lisääntyessä esihenkilö käy tarvittavat keskustelut työntekijän kanssa varhaisen tuen mallin mukaisesti.

4. Asumispalveluyksikön toimitilat

Asumispalveluyksiköllä on toiminnan edellyttämät asianmukaiset, kodikkaat ja viihtyisät tilat sekä toimintaympäristö. Toimitilat täyttävät lain edellyttämät hyväksymisedellytykset sekä turvallisuusmääräykset. Asumispalveluyksikön tilat tukevat asiakkaan itsenäisyyttä ja yksityisyyttä.

4.1. Sijainti

Asumispalveluyksikkö sijaitsee tavallisella asuinalueella. Asumispalveluyksikön on oltava helposti saavutettavissa julkisilla kulkuvälineillä.

Yksityisen palveluntuottajan asumispalveluyksikkö sijaitsee Kymenlaaksossa tai Kymenlaakson hyvinvointialueen naapurihyvinvointialueilla (Etelä-Karjala, Etelä-Savo, Itä-Uusimaa ja Päijät-Häme).

4.2. Tilat

Yhteisöllisen asumisen asumispalveluyksikkö voi muodostua useista rakennuksista tai yksittäisistä asunnoista, jotka sijaitsevat samassa pihapiirissä. Asumispalveluyksikössä on tila,

jossa voidaan järjestää yhteisölliseen asumiseen liittyvää sosiaalista kanssakäymistä ja asiakkaiden kuntoutumista edistävää toimintaa.

Asumispalveluyksikön tilat ja asunnot ovat vaikeavammaisten asumiseen soveltuvia ja tarkoituksenmukaisesti varusteltuja. Yksikössä on viihtyisiä ja kodikkaita tiloja asiakkaiden yhteiseen oleskeluun ja ruokailuun. Asiakkaille tarkoitetuissa tiloissa tulee voida toimia esteettömästi ja turvallisesti, ja tilat on varustettu apuvälineillä, jotka turvaavat mahdollisimman omatoimisen tai avustetun liikkumisen ja siirtymisen. Tiloissa on riittävä määrä tukikaiteita ja tarkoituksenmukaisia kalusteita myös asiakkaille, joiden toimintakyky on huomattavan rajoittunut. Wc- ja pesutiloissa on tarvittavat tukikaiteet, wc-korokkeet ja suihkutuolit. Mikäli yksikön asuinkäytössä olevat tilat ovat useassa tasossa, on yksikössä liikuntaesteiselle soveltuva hissi ja turvallinen portaikko. Asumispalveluyksikön tilat mahdollistavat asiakkaiden yhteisen toiminnan ja yksilöllisen kuntoutumisen. Henkilökunta toimii asuin ympäristön viihtyvyyden ja kodikkuuden ylläpitämiseksi sekä parantamiseksi. Yhteistiloissa on TV.

Asiakkaalla on yhden hengen asunto/huone. Asunto on turvallinen, viihtyisä ja tiloiltaan toimiva asiakkaalle ja hänen mahdollisille apuvälineilleen sekä asiakkaan toimintakykyyn nähden riittävän esteetön. Vaikeavammaisilla henkilöillä voi olla erilaisia tarpeita oman asuntonsa suhteen, ja asiakkaan asunnon tulee vastata hänen yksilöllisiin tarpeisiinsa. Esimerkiksi liikuntavammaisen asiakkaan asunnon tulee olla riittävän tilava, jotta liikkuminen ja apuvälineiden säilytys on mahdollista, kun taas liikuntakykyinen, henkilökunnan valvontaa tarvitseva asiakas, hyötyy pienemmästä asunnosta, joka on asumispalveluyksikön yhteisten tilojen välittömässä läheisyydessä. Asunnossa huomioidaan pyörätuolilla liikkumisen tarpeet sijoittamalla esim. minikeittiössä mikro ja jääkaappi sekä kaapistot asiakkaan kannalta tarkoituksenmukaisimpaan paikkaan siten, että asiakas pääsee keittiössä toimimaan.

Palveluntuottaja sitoutuu uuden asiakkaan vastaanottaessaan järjestämään hänen asuntoonsa tarpeiden mukaiset arjen toimivuuden kannalta välttämättömät varusteet, kuten liukuovikaapistot, sähköinen sisä- ja ulko-ovien avaus tai mahdollisuus asunnon vesipisteiden sulkemiseen. Asuntoon tulee voida tarvittaessa tehdä sellaisia yksilöllisiä asunnonmuutostöitä, jotka ovat rakennusteknisesti mahdollisia.

Asiakkaan asunto vuokrataan lähtökohtaisesti kalustamattomana, jolloin asiakas kalustaa ja sisustaa asuntonsa omilla huonekaluillaan ja henkilökohtaisilla tavaroillaan omalla kustannuksellaan. Palveluntuottaja avustaa asiakasta tarvittaessa hankinnoissa. Asumispalveluyksikön ja asiakkaan niin sopiessa asunto voidaan vuokrata myös kalustettuna. Huoltovastuu kodin tarvikkeista on asiakkaalla ja palveluntuottaja avustaa tarvikkeiden huollossa tarvittaessa. Asunnossa on yleisvalaistus ja riittävästi säilytystilaa.

Asumispalveluyksiköllä on viihtyisä piha-alue tai tilava ulkoiluparveke. Asumispalveluyksikön ympäristö mahdollistaa turvallisen ulkoilun ja kulkureiteillä on helppo liikkua kaikkina

vuodenaikoina. Ympäristössä ei ole oleellisia asiakkaiden viihtyisyyttä rajoittavia tekijöitä. Yksikön läheisyydessä on pysäköintipaikkoja, myös invapaikkoja.

Asumispalveluyksikön tiloille asetetaan lisäksi seuraavat vaatimukset:

- Asumispalveluyksikössä on tilat, joissa asiakas voi itsenäisesti tai ohjattuna pestä pyykkiä ilman erillistä korvausta.
- Jos asiakkaiden asunnoissa ei ole keittiötä, asumispalveluyksikössä on keittiö/keittotila, jossa asiakas voi toimintakykynsä mukaan yhdessä henkilökunnan kanssa tai itsenäisesti valmistaa aterioita.
- Asiakkaiden käteisvaroille ja muille henkilökohtaisille tavaroille pystytään tarvittaessa osoittamaan lukittava säilytyskaappi/-tila, jonka avaimet ja kulunvalvonta on järjestetty siten, etteivät asiattomat pääse kyseiseen tilaan.
- Asumispalveluyksikössä on tila asiakkaan palveluun liittyvien ja muuta arkaluontoista tietoa sisältävien asiakirjojen säilytykseen EU:n yleisen tietosuojasetuksen mukaisesti.
- Asiakkaille on osoitettavissa tupakointipaikka.

4.3. Varusteet

Asumispalveluyksikössä on asiakkaiden asumisen, hoidon ja kuntoutuksen edellyttämät laitteet ja apuvälineet. Asumispalveluyksikön henkilökunta auttaa asiakasta hankkimaan apuvälinekeskuksesta jokapäiväiseen jatkuvaan käyttöön tarkoitettut henkilökohtaiset ja kommunikaatiota tukevat apuvälineet yksilöllisen tarveharkinnan perusteella ja lääkinnällisen kuntoutuksen ohjeiden mukaisesti samoin perustein kuin kotona asuvalle. Henkilökohtaisella apuvälineellä tarkoitetaan asiakkaan pitkäaikaisessa ja jatkuvassa käytössä olevia päivittäin tarvittavia apuvälineitä, kuten esimerkiksi rollaattoreita, pyörätuoleja (mm. korkeaselkänojaiset), seisomanojanostureita, kokoliinanostimia, nostoliinoja ja kallistuvia suihkutuoleja sekä asiakkaan omassa saniteettitilassa omilla jaloillaan seisovia apuvälineitä (kuten jalallinen suihkutuoli ja jalallinen wc-pöntön koroke), joilla tuetaan asiakkaan omatoimisuutta ja itsenäisyyttä.

Asumispalveluyksikössä on riittävästi yhteiskäyttöön tarkoitettuja apuvälineitä ja hoitovälineitä. Asumispalveluyksiköllä tulee olla valmius uusien varusteiden hankintaan ja käyttöönnottoon. Palveluntuottaja vastaa yhteiskäytössä olevien apuvälineiden ja hoitovälineiden hankinnasta, kustannuksista, toimintakunnosta ja siitä, että henkilöstöllä on välineistä toimintaohjeet. Tällaisia hoitovälineitä ovat mm. verenpainemittari, verensokerimittari ja vaaka. Yhteiskäyttöön tarkoitettuja apuvälineitä ovat mm. pyörälliset suihkutuolit, siirtovyöt, liukulaudat, turnerit, korkeaselkänojaiset pyörätuolit ja ulkoilutukseen tarkoitettut pyörätuolit. Yhteiskäyttöön tarkoitettulla apuvälineellä tarkoitetaan apuvälineitä, jotka ovat useamman asiakkaan käytössä tai joita asiakas ei käytä jatkuvasti. Asiakas hankkii omakustanteisesti mahdolliset poikki-/liukulakanat ja virtsapullot. Apuvälinekeskuksesta lainataan asiakkaalle painehaavapatja, jos asiakkaalla on korkea riski painehaavalle. Painehaavariski arvioidaan BRADEN-mittarilla.

Asumispalveluyksikössä on kuvaus käytössä olevista hoitovälineistä ja -laitteista sekä apuvälineistä. Tilojen, laitteiden ja koneiden ylläpidosta ja huollosta on kunnossapito- ja hygieniasuunnitelmat, joiden vastuuhenkilöt on nimetty. Asumispalveluyksiköllä on terveydenhuollon laitteiden ja tarvikkeiden seurantajärjestelmä ja yksikkö noudattaa lakia terveydenhuollon laitteista ja tarvikkeista (720/2021).

Asumispalveluyksikössä on tiedonkulun ja asiakastietojen siirron kannalta asianmukaiset laitteet (muun muassa puhelin, tietokone tietoliikenneyhteyksineen, tulostin, kopiokone).

4.4. Turvallisuus

Asumispalveluyksikössä huolehditaan asiakkaiden turvallisuudesta lain ja viranomaismääräysten mukaisesti. Asumispalveluyksikössä on kirjalliset turvallisuusohjeet sisäisten ja ulkoisten uhka- ja vaaratilanteiden varalle sekä tilanteisiin, joissa asiakas käyttäytyy aggressiivisesti. Henkilökunta harjoittelee tilanteissa toimimista säännöllisesti. Yksikössä suoritetaan vuosittain johdon ja henkilöstön yhteistyönä riskien arviointi, tehdään suunnitelma riskien vähentämiseen/hallitsemiseen sekä seurataan suunnitelman toteutumista.

4.4.1. Pelastussuunnitelma ja poistumisturvallisuusselvitys

Asumispalveluyksiköllä on pelastuslain (379/2011) 18 ja 19 § mukainen, pelastusviranomaisen hyväksymä kirjallinen pelastussuunnitelma, jonka liitteenä on poistumisturvallisuusselvitys. Poistumisturvallisuuden tulee olla paloviranomaisen vaatimalla tasolla.

Asumispalveluyksikön henkilöstö on perehdytetty pelastussuunnitelmaan ja poistumisturvallisuusselvitykseen. Henkilöstö harjoittelee pelastussuunnitelman toimivuutta käytännössä vuosittain. Henkilöstö osaa alkusammutustaidot. Harjoitukset ja korjaavat toimenpiteet dokumentoidaan.

4.4.2. Kameravalvonta

Jos asumispalveluyksikössä on käytössä kameravalvonta, siitä informoidaan henkilöstöä ja asiakkaita. Kameravalvonnan käytöstä ilmoitetaan selkeästi ennen valvottua aluetta. Asiakkaan yksityisyys ei saa vaarantua kameravalvonnan myötä, joten kameravalvontaa ei voi toteuttaa asiakkaiden asunnoissa tai yhteiskäyttöön tarkoitetuissa tiloissa. Kymenlaakson hyvinvointialueen alueellisessa lääkehoitosuunnitelmassa linjataan tallentavan kameravalvonnan käyttö tiloissa, joissa säilytetään huumausaine- ja PKV-lääkkeitä. Kameravalvonnasta laadittu rekisteriseloste on nähtävillä asumispalveluyksikössä.

4.4.3. Ensiapu

Asumispalveluyksikössä huolehditaan asiakkaiden, henkilökunnan sekä muiden yksikössä olevien henkilöiden ensiavun järjestämisestä. Asumispalveluyksikön henkilöstö on suorittanut ensiapukoulutuksen ja ensiapuvalmiuden turvaamiseksi henkilöstölle järjestetään säännöllistä täydennyskoulutusta. Asumispalveluyksikössä on riittävä määrä asianmukaisia

ensiapuvälineitä (esimerkiksi laastareita, taitoksia ja haavasiteitä) ja ohjeet ensiavun saamiseen.

4.4.4. Hoitajakutsujärjestelmä

Asumispalveluyksikössä asiakkaan käytössä on hoitajakutsujärjestelmä, jota asiakas pystyy tosiasiallisesti käyttämään. Palveluntuottaja vastaa järjestelmän hankinnasta ja ylläpidosta sekä niistä aiheutuvista kustannuksista, pois lukien ne asiakkaan erityiseen tarpeeseen pohjautuvat ympäristönhallintalaitteet/järjestelmät, jotka asiakas saa apuvälinekeskuksesta. Palveluntuottaja määrittelee yhdessä asiakkaiden kanssa kiireellisyysjärjestyksen hälytyksiin vastaamisessa. Palveluntuottaja määrittelee vasteajat eri tyyppisiin hälytyksiin vastaamisessa ja toimittaa raportin vasteajoista pyydettäessä. Vasteajalla tarkoitetaan aikaa asiakkaan tekemästä hälytyksestä siihen hetkeen, jolloin asiakas saa avun.

4.5. Siivous- ja vaatehuolto

Asiakas huolehtii ensisijaisesti itse oman asuntonsa siivouksesta omien voimavarojensa ja toimintakykynsä mukaisesti, mutta henkilökunta ohjaa, tukee ja auttaa häntä tarvittaessa. Asiakasta ohjataan kuntouttavalla työotteella huolehtimaan asuin- ja elinympäristönsä siisteistä ja viihtyisyydestä.

Asumispalveluyksikkö vastaa yhteisten tilojen siivouksesta. Asiakkaat voivat osallistua yhteisten tilojen siivoamiseen, jos se on kuntoutumisen kannalta tarkoituksenmukaista. Asumispalveluyksikön yhteisten tilojen osalta noudatetaan siivoussuunnitelmaa, jossa on määriteltä siivousaikataulu ja vaatimustaso. Siivoustyötä tekevällä henkilöstöllä on riittävä osaaminen. Asumispalveluyksikkö vastaa asiakkaiden asuntojen ja yksikön yhteisten tilojen siisteistä ja paloturvallisuudesta.

Asumispalveluyksikössä on ohjeistettu jätteiden lajittelu ja ongelmajätteiden asianmukainen käsittely sekä jätteiden käsittelyn toteuttaminen.

Asiakas huolehtii ensisijaisesti itse vaatteidensa ja liinavaatteidensa pesemisestä. Henkilökunta ohjaa, tukee ja auttaa häntä tarvittaessa. Asiakas vastaa itse vaatteiden mahdollisesta erikoispesusta ja itse tuomiensa sisustustekstiilien (esim. matot, verhot) pesemisen kustannuksista.

Jos asiakas ei kykene lainkaan osallistumaan asuntonsa siivoukseen tai vaatehuoltoon, asiakkaalle voidaan myöntää siivous- tai vaatehuoltopalvelu tukipalveluna. Asumispalveluyksikkö ja asiakas ovat yhteydessä asiakkaan omatyöntekijään, joka arvioi tarpeen tukipalvelulle. Tukipalvelu hankitaan asumispalveluyksiköltä, joka voi toteuttaa palvelun joko henkilökunnan omana työnä tai alihankintana.

5. Asiakkaan asema ja oikeudet

5.1. Itsemääräämisoikeuden tukeminen

Itsemääräämisoikeudella tarkoitetaan henkilön oikeutta määrätä omasta elämästään, tehdä omaa elämäänsä koskevia valintoja ja päätöksiä sekä toteuttaa niitä. Vaikeavammaisten yhteisöllisessä asumisessa tämä tarkoittaa asiakkaan oikeutta osallistua saamansa palvelun suunnitteluun ja toteuttamiseen. Asiakkaan toiveet, mielipiteet ja yksilölliset tarpeet otetaan huomioon ja hänellä on aito mahdollisuus vaikuttaa itseään koskeviin asioihin ja tehdä omia valintoja. Asiakasta kuullaan kaikissa häntä koskevissa asioissa ja häntä tuetaan päätöksenteossa mm. antamalla apua vaihtoehtojen selvittämiseen ja päätösten seurausten ymmärtämiseen.

Asiakkaalla on oikeus hyvään kohteluun. Itsemääräämisoikeuden kunnioitus, yksityiselämän suoja ja oikeus turvallisuuteen ovat myös asumispalveluyksikössä asiakkaan perusoikeuksia. Asiakkaan ohjaamisessa, avustamisessa ja hoidossa kunnioitetaan hänen yksityisyyttään sekä henkistä ja fyysistä koskemattomuuttaan. Asiakkaan kanssa sovitaan, millä tavalla henkilökunta ja vierailijat voivat tulla hänen asuntoonsa.

Asiakkaan kanssa sovitaan tietojen vaihdosta eri tahojen kanssa. Sovitut asiat kirjataan asiakkaan tietoihin ja niiden ajantasaisuus tarkistetaan vähintään suunnitelmien päivittämisen yhteydessä.

Asumispalveluyksikön johtaja/esihenkilö vastaa yhdessä henkilöstönsä kanssa asiakkaan oikeuksien ja osallisuuden toteutumisesta sekä itsemääräämisoikeutta kunnioittavasta toimintakulttuurista. Henkilökunta on perehdytetty ja ohjeistettu työmenetelmiin ja keinoihin, joiden avulla tuetaan ja edistetään asiakkaan itsenäistä suoriutumista ja itsemääräämisoikeuden toteutumista.

Asumispalveluyksikkö noudattaa kulloinkin voimassa olevaa hyvinvointialueen ohjetta asiakkaan itsemääräämisoikeuden tukemisesta ja rajoittamisesta. Vaikeavammaisten yhteisöllisessä asumisessa ei ole mahdollista käyttää rajoitustoimenpiteitä.

Asiakkaan kanssa voidaan sopia toimintakäytännöistä, jotka edistävät asiakkaan kuntoutumista ja/tai varmistavat hänen turvallisuuttaan. Tällöin kyse ei ole rajoitustoimenpiteistä. Asiakkaan kanssa tehdyt sopimukset kirjataan asiakkaan toteuttamissuunnitelmaan ja niistä keskustellaan asiakkaan kanssa toteuttamissuunnitelmaa päivitettäessä. Asumispalveluyksikön henkilökunta tiedostaa, että asiakkaalla on oikeus muuttaa mielensä sovituista asioista.

Jos asiakas ei kykene itse sairauden tai muun vastaavan syyn vuoksi osallistumaan ja vaikuttamaan palvelujensa suunnitteluun ja toteuttamiseen tai ymmärtämään ehdotettuja ratkaisuvaihtoehtoja, hänen tahtoaan selvitetään yhteistyössä hänen laillisen edustajansa tai läheisen kanssa.

5.2. Omaohjaaja ja omatyöntekijä

Asumispalveluyksikössä jokaiselle asiakkaalle on nimetty omaohjaaja. Asiakas tietää, kuka hänen omaohjaajansa on. Omaohjaaja seuraa yhdessä asiakkaan ja tarvittaessa hänen läheistensä tai hänelle määrätyn edunvalvojan kanssa palvelun toteuttamissuunnitelman tavoitteiden toteutumista sekä asiakkaan hyvinvointia ja palvelutarpeiden muutoksia. Asiakkaan asioiden hoitamisesta ja vastuista sovitaan hänen kanssaan laadittavassa palvelun toteuttamissuunnitelmassa.

Asiakkaalla on hyvinvointialueen nimeämä sosiaalihuoltolain 42 §:n mukainen omatyöntekijä (sosiaalityöntekijä tai sosiaaliohjaaja), joka huolehtii asiakkaan palvelukokonaisuudesta. Asumispalveluyksikkö varmistaa, että asiakas tietää, kuka hänen omatyöntekijänsä on ja miten häneen saa yhteyden. Asumispalveluyksikön henkilökunta tiedottaa omatyöntekijälle asiakkaan elämässä ja tilanteessa tapahtuvista muutoksista.

5.3. Palvelun toteuttamissuunnitelma

Jokaiselle asiakkaalle laaditaan yksilöllinen palvelun toteuttamissuunnitelma kuukauden kuluessa asumispalveluyksikköön muutosta. Suunnitelma tarkistetaan ja arvioidaan säännöllisesti, vähintään kuuden (6) kuukauden välein sekä aina asiakkaan tuen ja palvelun tarpeen muuttuessa.

Toteuttamissuunnitelma laaditaan ja arvioidaan aina yhdessä asiakkaan kanssa ja suunnitelma tuo selkeästi esiin asiakkaan oman näkemyksen. Asiakkaan toiveiden ja tarpeiden mukaan mukana voi olla myös hänen läheisiään tai esimerkiksi edunvalvoja.

Toteuttamissuunnitelma tehdään asiakkaalle laaditun asiakassuunnitelman pohjalta. Suunnitelman teon tukena käytetään myös asiakkaan RAI-arviointia. Suunnitelman keskiössä ovat asiakkaan yksilölliset fyysiset, psyykkiset, sosiaaliset ja kognitiiviset voimavarat ja tarpeet. Suunnitelmassa kuvataan asiakkaan nykytilanne, hänen tavoitteensa ja keinot tavoitteiden saavuttamiseksi. Toteuttamissuunnitelman tavoitteet perustuvat asiakassuunnitelman tavoitteisiin ja ovat niin konkreettisia, että niiden saavuttamista on mahdollista arvioida.

Asiakas ja asumispalveluyksikön edustaja (esimerkiksi omaohjaaja) käyvät yhdessä läpi laaditun toteuttamissuunnitelman, josta asiakas saa itselleen tulostetun kappaleen.

Yksityinen palveluntuottaja lähettää salatulla sähköpostilla kirjallisen toteuttamissuunnitelman pdf-muotoisena asiakkaan omatyöntekijälle kahden viikon kuluessa sen laatimisesta siihen saakka, kunnes asiakastiedot ovat luettavissa sosiaalihuollon asiakastiedon arkiston kautta.

5.4. Taloudellisten asioiden hoito ja edunvalvonta

Asiakas huolehtii ensisijaisesti itse tai edunvalvojan avulla taloudellisten asioidensa hoidosta. Asumispalveluyksikön henkilökunta ohjaa ja tukee asiakasta hänen tarpeidensa mukaisesti. Asiakas voi tarvita tukea esimerkiksi henkilökohtaisen budjetin laatimisessa, laskujen maksamisessa tai etuuksien hakemisessa.

Asumispalveluyksikön henkilökunta huolehtii yhdessä asiakkaan ja hänen asioidenhoitajansa kanssa siitä, että asiakas saa hänelle kuuluvat julkiset etuudet, kuten Kelan hoitotuen ja asumistuen. Henkilökunta tukee asiakasta taloudellisten asioiden hoidossa aktiivisesti heti palvelun alusta alkaen, jotta asiakkaan taloudellinen tilanne pysyy tasapainossa myös hänen muuttuneessa tilanteessaan. Asumispalveluyksikkö tiedottaa viipymättä asiakkaan omatyöntekijää, jos asiakkaan taloudellisesta tilanteesta on huolta ja esimerkiksi vuokria jää maksamatta. Tiedottaminen tapahtuu ensisijaisesti yhdessä asiakkaan kanssa.

Asiakkaalle kerrotaan tarvittaessa edunvalvonnasta. Jos asiakkaan toimintakyky ja etu vaativat edunvalvojan hankkimista, henkilökunta avustaa asiakasta edunvalvonnan hakemisessa ja tekee tarvittaessa ilmoituksen edunvalvonnan tarpeesta.

Asumispalveluyksikkö noudattaa hyvinvointialueen ohjeistusta asiakkaan rahavarojen käsittelystä asumisen palveluissa.

5.5. Yhteistyö läheisten kanssa

Asiakkaalla on oikeus päättää ihmissuhteistaan ja niiden ylläpidosta. Asumispalveluyksikön henkilöstö tukee ja auttaa asiakasta, asiakkaan niin halutessa, pitämään yhteyttä läheisiinsä. Asiakkaan asioista voi hänen suostumuksellaan kertoa läheiselle. Yhteistyöstä läheisten kanssa sovitaan asiakkaan toteuttamissuunnitelmassa.

Asiakkaalla on mahdollisuus kutsua ystäviään ja läheisiään kotiinsa, myös yöksi. Asumispalveluyksikössä vierailevat eivät voi kuitenkaan aiheuttaa käyttäytymisellään häiriötä muille asiakkaille tai henkilökunnalle.

Asiakkaan läheisille järjestetään vuosittain läheistenilta tai vastaava tapahtuma.

6. Asiakkaan kuntoutumisen ja hyvinvoinnin edistäminen

6.1. Asiakkaan tavoitteita, kuntoutumista ja osallisuutta edistävä työskentely

Asumispalveluyksikön henkilökunnan työote on asiakkaan kuntoutumista edistävä, toimintakykyä lisäävä ja asiakasta osallistava. Asiakasta rohkaistaan toimimaan itsenäisesti kaikissa tilanteissa. Yksikön henkilökunta auttaa asiakasta löytämään omia vahvuuksiaan ja voimavarojaan ja hyödyntämään niitä. Asiakas saa toimiessaan kokeilla, onnistua ja epäonnistua.

Henkilökunta tukee asiakasta asettamaan itselleen haluamiaan tavoitteita ja tekemään tulevaisuuden suunnitelmia, joiden avulla asiakas voi saavuttaa hänelle merkityksellisen elämän. Asiakasta tuetaan luottamaan itseensä ja omiin voimavaroihinsa. Henkilökunta ylläpitää ja edistää asiakkaan toiveikkuutta sekä elämän tarkoituksellisuuden ja mielekkyyden kokemusta.

Henkilökunnan ratkaisukeskeinen, luova ja joustava työtapa mahdollistaa sen, että asiakkaiden tarpeet tunnistetaan kokonaisvaltaisesti ja niihin pystytään vastaamaan kullekin asiakkaalle soveltuvalla tavalla. Asiakasta tuetaan hänen elämänsä kaikilla osa-alueilla sen sijaan, että henkilökunta vastaisi vain asiakkaan yksittäisiin hoidollisiin tarpeisiin.

Henkilöstö tunnistaa asiakkaan tarpeen terapiapalveluille (esim. fysioterapia, toimintaterapia, puheterapia) ja auttaa tarvittaessa asiakasta hakemaan hänen tarvitsemiaan terapiapalveluita. Henkilöstö tukee asiakasta käymään terapiassa ja avustaa siirtymätilanteissa (esim. terapiaan lähdöissä). Henkilöstö hyödyntää kuntoutuksessa tehtyjä suunnitelmia ja kannustaa asiakasta arkitilanteissa aktiiviseen ja toistuvaan harjoitteluun, jotta uudet taidot siirtyvät asiakkaan omaan ympäristöön ja arjen tilanteisiin.

Asumispalveluyksikön henkilökunta työskentelee asiakkaan kanssa suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti. Asiakkaan saama tuki perustuu hänen yksilöllisiin tarpeisiinsa ja tavoitteisiinsa, jotka on määritelty asiakas- ja toteuttamissuunnitelmissa ja joiden toteutumista seurataan säännöllisesti. Henkilökunta pitää asiakkaan omatyöntekijän ajan tasalla asiakkaan tilanteesta ja tavoitteiden saavuttamisesta, ensisijaisesti yhdessä asiakkaan kanssa.

6.2. Yksilöllisen elämäntavan toteuttaminen

Asumispalveluyksikön henkilökunta huomioi asiakkaan toivomukset, mielipiteen, edun ja yksilölliset tarpeet. Näiden lisäksi henkilökunta huomioi yksilöllistä elämäntapaa toteuttaessaan asiakkaalle toteuttamis- ja asiakassuunnitelmissa sovitut tavoitteet.

Asiakkaalla on mahdollisuus vaikuttaa oman elämänsä rytmitykseen, esimerkiksi heräämis- ja nukkumaanmenoaikaansa sekä siihen, milloin hän aterioi tai peseytyy. Asumispalveluyksikön toiminta (ml. henkilöstömitoitus, työvuorosunnittelu) tukee asiakkaiden yksilöllisiä valintoja ja mahdollistaa yksilöllisten tarpeiden täyttämisen.

Asumispalveluyksikön henkilökunta tuntee yksilöllisesti asiakkaan ja tietää, mitkä ovat hänelle merkityksellisiä asioita. Henkilöstö tukee asiakasta tekemään ja saavuttamaan hänelle tärkeitä asioita, jotka tekevät hänet onnelliseksi. Tarvittaessa asiakasta tuetaan hänen kiinnostuksensa kohteiden selvittämisessä.

Asumispalveluyksikön toiminta on suunniteltu asiakkaiden tarpeista lähtien siten, että toiminta kehittää ja ylläpitää kunkin asiakkaan päivittäisiä taitoja, toimintakykyä ja kommunikaatio- ja vuorovaikutustaitoja.

Henkilökunta pystyy kommunikoimaan asiakkaan edellyttämällä tavalla. Henkilökunta hallitsee asiakkaiden käyttämiä puhetta tukevia tai puhetta korvaavia kommunikointimenetelmiä ja tukee asiakasta niiden käyttämisessä.

6.3. Osallisuus, yhteisöllisyys ja sosiaalista kanssakäymistä edistävä toiminta

Yhteisöllisen asumisen asumispalveluyksikkö järjestää säännöllisesti asiakkaiden tarpeiden ja toiveiden mukaista sosiaalista kanssakäymistä edistävää toimintaa: ryhmä-, liikunta- ja kulttuuritoimintaa sekä yhteisiä tapahtumia. Asumispalveluyksikössä järjestettävä toiminta perustuu asiakkaiden toteuttamissuunnitelmissa määriteltyihin tavoitteisiin. Toiminnan tavoitteena on edistää asiakkaiden kuntoutumista sekä parantaa ja ylläpitää asiakkaiden toimintakykyä.

Asiakkaiden osallisuus ja yhteisöllisyys ovat asumispalveluyksikön toiminnan keskiössä. Asiakkailta on mahdollisuus osallistua yksikön toiminnan suunnitteluun ja sitä koskevaan päätöksentekoon. Asumispalveluyksikössä järjestetään asiakkaille mahdollisuus yhdessä-oloon yksikön yhteisissä tiloissa. Kalenterivuoden mukaiset juhlapyhät ja merkkipäivät huomioidaan yksikön toiminnassa.

Asiakas käyttää ensisijaisesti samoja peruspalveluja kuin muutkin asuinalueen asukkaat. Asiakas saa henkilökunnalta tukea, apua ja ohjausta kodin ulkopuolelle suuntautuviin toimintoihin, kuten säännölliseen ulkoiluun, kaupassa tai kirjastossa käyntiin tai asiointiin terveydenhuollossa. Asiakas saa tarvitessaan tukea ja ohjausta liikkumiseen julkisilla kulkuneuvoilla.

Asiakas saa asumispalveluyksikön henkilökunnalta ohjausta ja neuvontaa myös teknologian (esim. älypuhelin, tietokone) ja digitaalisten palvelujen käytössä, jotta hän pystyy niiden avulla mahdollisimman itsenäiseen asiointiin ja yhteiskunnan toimintaan osallistumiseen.

Asumispalveluyksikön henkilökunta tukee asiakasta harrastamaan ja osallistumaan hänelle tärkeään tekemiseen yhteisössä ja yhteiskunnassa (esim. kulttuuri- ja vapaa-ajantoiminta, vapaaehtoistyö, järjestö- ja yhdistystoiminta). Asiakas saa tarvitessaan tukea ihmissuhteiden solmimiseen ja ylläpitämiseen. Asiakasta ohjataan ja tuetaan hänen tarpeidensa ja kiinnostuksensa mukaisesti myös kodin ulkopuolella tapahtuvaan päiväaikaiseen toimintaan,

kuten opiskeluun tai päivä- tai työtoimintaan. Henkilökunta tekee hyvää yhteistyötä asiakkaan päiväaikaisen toimijan kanssa.

6.4. Itsestä ja omasta hyvinvoinnista huolehtiminen

Asiakas saa tarvitsemaansa ohjausta, tukea ja apua itsestään ja omasta hyvinvoinnistaan huolehtimiseen. Tuki voi liittyä esimerkiksi henkilökohtaisen hygienian hoitoon, pukeutumiseen, vuorokausirytmien ylläpitämiseen, säännölliseen liikuntaan ja psyykkisen hyvinvoinnin tai päihteettömyyden tukemiseen.

Asumispalveluyksikön henkilökunta kannustaa ja ohjaa asiakasta päivittäiseen hygienian hoitoon sekä auttaa asiakasta hänen tarpeidensa mukaisesti. Asiakkaalla on mahdollisuus peseytyä tarpeidensa ja toiveidensa mukaisina ajankohtina ja sauna vähintään kerran viikossa. Asiakkaalle tilataan tarvittaessa inkontinenssisuojat sopimuskumppanilta ja huolehditaan, että ne ovat tarpeenmukaisia ja niitä käytetään oikein. Inkontinenssisuojien kustannuksista vastaa hyvinvointialue. Jos asiakkaan hygienian hoitamisessa käytetään pesulappuja tai suojakäsineitä, asumispalveluyksikkö vastaa niiden kustannuksista.

Asiakas saa ohjausta ja apua sään- ja asianmukaisen vaatetuksen valitsemiseen ja pukeutumiseen.

Asumispalveluyksikön henkilökunta tukee asiakasta tavanomaisen elämän mahdollistavan vuorokausirytmien muodostamisessa ja ylläpitämisessä. Jos asiakas hyötyy säännöllisestä päivä- tai viikkorytmistä ja säännöllisistä rutiineista, henkilökunta auttaa asiakasta rytmien muodostamisessa ja ylläpitämisessä, kuitenkin joustavuuden huomioiden.

Asiakasta kannustetaan hänen toimintakykynsä mukaiseen liikkumiseen. Asumispalveluyksikön henkilökunta huolehtii, että asiakkaalla on mahdollisuus vointinsa ja kuntoisuutensa mukaiseen säännölliseen ulkoiluun ympäri vuoden.

Asiakas saa tarvitessaan ohjausta ja neuvontaa seksuaaliterveydestään huolehtimiseen ja turvalliseen oman seksuaalisuutensa toteuttamiseen sekä henkilökohtaisesta turvallisuudesta huolehtimiseen.

Asiakas saa tarpeidensa mukaisesti tukea päihteettömyyteen ja psyykkiseen hyvinvointiinsa. Henkilökunta tunnistaa päihde- ja mielenterveysongelmia ja ohjaa asiakkaan hänen tarvitsemansa avun piiriin. Asiakasta tuetaan tarvittaessa muista riippuvuuksista (esim. peli- tai läheisriippuvuus) irrottautumiseen ja rikoksettoman elämän toteuttamiseen. Asiakkaan elämänhallintaa tuetaan keskustelujen avulla ja asiakas saa säännöllisesti omaohjaajaltaan henkilökohtaista aikaa.

6.5. Ravitsemuksen tukeminen

Asumispalveluyksikössä on tarjolla päivittäin aamiainen, lounas, iltapäiväkahvi/välipala, päivällinen ja iltapala. Yksikkö vastaa ateriapalvelun järjestämisestä ja sen kustannuksista. Asiakas voi valita, millaisen ateriakokonaisuuden ottaa ja häntä laskutetaan vain hänen tilaamistaan aterioista.

Asiakkaalla on mahdollisuus valmistaa tai hankkia aterioitansa myös itse. Jos asiakas tarvitsee aterioitensa valmistamiseen henkilökunnan apua, asumispalveluyksikkö ja asiakas sopivat siitä, kuinka paljon henkilökunnan aikaa tähän voidaan käyttää. Tarvittaessa asiasta neuvotellaan omatyöntekijän kanssa. Asumispalveluyksikön henkilökunta ohjaa asiakasta hänen tarpeidensa mukaisesti esimerkiksi aterioiden suunnittelussa, tarvikkeiden hankkimisessa ja ruoan valmistamisessa. Omassa asunnossaan ruokaa valmistaessaan asiakas vastaa itse ruoka-aineiden ja välineiden kustannuksista.

Asumispalveluyksikön yhteisiin ruokailuihin osallistuvaa asiakasta kannustetaan ja tuetaan osallistumaan oman toimintakykynsä mukaisesti ruoanlaittoon ja keittiötoihin (esim. pöydän kattaminen, tiskaus).

Asumispalveluyksikössä tarjottavat ateriat noudattavat valtakunnallisia ravitsemussuosituksia. Lounaan ja päivällisen väli on rytmitetty tasaisesti niin, että niiden väli on vähintään viisi tuntia. Toisella pääaterialla tarjotaan jälkiruoka. Aterioilla tarjottavaan tuoreannokseen sisältyy säännöllisesti tuoreita vihanneksia, hedelmiä ja marjoja. Ateriapäivän sisältö koostuu alla olevan taulukon mukaisesti (ruokailuajat ovat suuntaa antavia).

Ateria	Aterian tulee sisältää
aamiainen 7:00-8:30	esim. puuro tai jogurtti, tuoreannos, juoma, leipä, levite, leikkele ja/tai juusto, kahvi/tee
lounas 11:00-12:30	lämmin pääruoka, kasvislisäke, juoma, leipä ja levite, jälkiruoka
päiväkahvi/välipala 14:00-15:00	kahvi ja tee + välipala
päivällinen 17:00-18:00	lämmin pääruoka, kasvislisäke, juoma, leipä, levite
iltapala 20:00-21:00	esim. puuro/jogurtti/viili tai kiisseli, juoma, leipä, levite, leikkele ja/tai juusto, kahvi/tee

Asiakkaiden toiveet huomioidaan ruokalistan suunnittelemisessa. Asiakkailta kerätään säännöllisesti palautetta ruoasta ja sitä hyödynnetään ateriapalvelun kehittämisessä. Ateriasuunnittelussa otetaan huomioon arki ja juhla sekä erityisesti juhlapäiviin liittyvät ruokaperinteet.

Ruokailun ja ravitsemuksen tuessa huomioidaan asiakkaan mieltymykset, uskonto ja kulttuuri, erityisruokavaliot ja allergiat. Asiakas saa tarvitsemansa erityisruokavaliion (esimerkiksi maidoton ruokavaliio) tavallisen aterian hinnalla. Asiakas kustantaa itse vaikeiden sai-

rauksien hoidossa tarvittavat kliiniset ravintovalmisteet, jotka on tarkoitettu ruokavaliohoidon ainoaksi tai täydentäväksi ravinnoksi ja jotka ovat Kela-korvauksen piirissä (esim. PEG-ravintoletkuravinto).

Asumispalveluyksikön henkilökunta ohjaa asiakasta säännölliseen ja terveelliseen ruokailuun. Asiakkaiden ravitsemustilaa seurataan ja arvioidaan säännöllisesti sekä havaittuihin poikkeamiin reagoidaan välittömästi. Asumispalveluyksikön henkilökunta tukee asiakasta säännöllisen painon seurannan toteutuksessa. Henkilökunta huolehtii asiakkaiden riittävästä nesteiden ja ravinnonsaannin turvaamisesta

Asumispalveluyksikössä on kirjallinen terveydensuojelulakiin (763/1994) ja elintarvikelakiin (297/2021) perustuva omavalvontasuunnitelma. Omavalvontasuunnitelmassa määritellään myös aterioiden mahdollinen kuljetus toisesta yksiköstä huomioiden elintarvikelain mukaiset ilmoitukset.

7. Terveiden- ja sairaanhoidon toteuttaminen asumisyksikössä

Asumispalveluyksikön asiakkaat ovat julkisen perusterveydenhuollon asiakkaita samoin perustein kuin kotona asuvat henkilöt. Asiakkaiden terveyden edistämisestä huolehtii asumispalveluyksikön henkilöstö yhteistyössä asiakkaan itsensä ja muun terveydenhuollon henkilöstön kanssa. Asiakkaat käyttävät ensisijaisesti julkisen perusterveydenhuollon palveluita, joihin hakeutumisessa asumispalveluyksikön henkilökunta tarvittaessa tukee asiakasta.

7.1. Terveiden- ja sairaanhoito

Asiakas huolehtii terveydestään ja sairauksiensa hoidosta mahdollisimman paljon itse. Asumispalveluyksikön henkilökunta ohjaa ja auttaa asiakasta hänen tarpeidensa mukaan. Henkilöstö seuraa asiakkaiden terveydentilaa, vointia ja niissä tapahtuvia muutoksia ja reagoi niihin viivytyksettä. Henkilöstö myös ohjaa asiakasta tunnistamaan itse muutoksia terveydentilassaan. Henkilöstö avustaa asiakasta tarvittaessa palveluihin ja hoitoon hakeutumisessa hänen yksilöllisten tarpeidensa mukaisesti ja tukee sovittujen terveydenhuollon käyntien toteuttamisessa ja kuntoutumisen tavoitteiden saavuttamisessa.

Asumispalveluyksikössä on käytävissä hoitotyön asiantuntemus. Asumispalveluyksikön toiminta perustuu näyttöön ja yksikössä noudatetaan yleisesti hyväksytyjä hoitosuosituksia (kuten Käypä hoito -suositukset ja Hotuksen hoitosuosituksia). Hoitohenkilöstö tietää, mistä luotettavaa ja ajantasaista tietoa on saatavilla. Asiakkaan terveydentilan seuranta kirjataan asiakastietojärjestelmään. Kirjaamisen sisältö on asiakkaan tilaa kuvailevaa ja arvioivaa suhteessa asetettuihin hoitotyön tavoitteisiin ja auttamismenetelmiin.

Asumispalveluyksikön henkilöstö huolehtii tavanomaisista sairaanhoidollisista toimenpiteistä. Tällaisia ovat sellaiset toimenpiteet, jotka asiakas tekisi kotioloissa itse, esimerkiksi insuliinihoidon toteuttaminen, haavojen hoito ja voinnin seuranta.

Hyvinvointialue järjestää Kymenlaaksossa (pl. Pyhtää 31.12.2024 saakka) sijaitsevien asumispalveluyksiköiden asiakkaille tarvittavat yleislääkäripalvelut, joihin sisältyy mm. asiakkaiden terveydentilan ja lääkityksen tarkistaminen vuosittain.

Hyvinvointialueella toimiva Liikkuva arviointi (ArVi-hoitaja) -toimintamalli on Kymenlaaksossa sijaitsevien asumispalveluyksiköiden käytettävissä, jos asiakkaan terveydentila vaatii päivystyksellistä arviointia. ArVin toiminta sulautuu vuoden 2024 aikana osaksi ensihoidon EVA-yksikköä. ArVi-hoitaja arvioi, onko tilanne päivystyksellinen ja hän on tarvittaessa etäyhteydessä lääkäriin. Toiminnan tavoitteena on, että mahdollinen hoito voidaan aloittaa nopeasti asumispalveluyksikössä ilman käyntiä päivystyksessä.

Suun terveydenhuollon palvelut järjestetään kaikille asiakkaille yhteistyössä julkisen tai yksityisen sektorin kanssa. Asiakas maksaa suun terveydenhuollon kustannukset itse.

Asiakas käyttää ensisijaisesti perusterveydenhuollon laboratoriopalveluita, tarvittaessa henkilökunnan avustamana. Asumispalveluyksikön hoitohenkilökunta voi myös ottaa asiakkaan tarvitsemat laboratoriokokeet. Tällöin asumispalveluyksikkö vastaa näytteiden kuljettamisesta ja jatkokäsittelystä eikä asiakkaalle saa kertyä näistä toimenpiteistä kustannuksia. Jos asumispalveluyksikkö ei ota laboratoriokokeita, mutta asiakas ei poikkeuksellisesti ja tilapäisesti vointinsa vuoksi pysty käyttämään perusterveydenhuollon laboratoriopalveluita, kotihoito voi ottaa laboratoriokokeet.

Asumispalveluyksikön henkilökunta huolehtii, että asiakas saa tarvitsemansa yksilölliset sairauteensa tarvittavat apuvälineet ja omahoitotarvikkeet. Maksuttomia hoitotarvikkeita myönnetään sairauden hoitoon, kun asiakas on tarvinnut ko. tarvikkeita sairautensa hoitoon vähintään kolme kuukautta tai heti sairauden alusta erityistapauksissa, kuten esim. diabetes- ja avannesairauksissa. Hoitotarvikkeiden saanti vaatii lähetteen, jonka tekee terveydenhuollon ammattihenkilö tai lääkäri.

Jos asiakas tarvitsee sosiaali- ja terveydenhuollon käynneilleen kuljetusta tai/ja saattoapua, yksikön henkilökunta auttaa tarvittaessa järjestämään kuljetuksen ja saattoavun. Asiakas maksaa kuljetuskustannukset itse, mutta asiakkaalta ei saa veloittaa erillistä maksua kuljetuksen järjestämisestä ja saattoavusta.

7.2. Lääkehoito

Asumispalveluyksikön johto kantaa kokonaisvastuun turvallisen lääkehoidon toteutumisesta ja edellytyksistä asumisyksikössä. Asumispalveluyksikön asiakkaiden vastuulääkärillä on vastuu asiakkaiden lääkehoidon kokonaisuuden suunnittelusta. Vastuu lääkehoidon toteutuksen kokonaisuudesta on yksikön lääkehoidon toteuttamisen kokonaisuudesta vastaavaksi nimetyllä, sairaanhoitajaksi laillistetulla terveydenhuollon ammattihenkilöllä. Lisäksi asumispalveluyksikköön on nimettävä lääkevastaava. Lääkehoidon toteuttamisen kokonaisuudesta vastaava sairaanhoitaja ja lääkevastaava voivat olla sama henkilö.

Kymenlaaksossa sijaitseva asumispalveluyksikkö sitoutuu noudattamaan Kymenlaakson hyvinvointialueen alueellista lääkehoitosuunnitelmaa ja muita tilaajan lääkehoitoa ohjaavia dokumentteja. Alueellisessa lääkehoitosuunnitelmassa on muun muassa määritelty, miten lääkkeet säilytetään asumispalveluyksikössä. Asumispalveluyksikkö laatii toimintayksikkökohtaisen lääkehoitosuunnitelman, joka on käytännön työväline yksikön lääkehoidon suunnitteluun, toteutukseen, seurantaan ja hallintaan. Asumispalveluyksikön esihenkilö vastaa siitä, että yksikön lääkehoidon toteutukseen osallistuva hoitohenkilöstö toimii toimintayksikkökohtaisen lääkehoitosuunnitelman mukaisesti. Kymenlaakson ulkopuolella sijaitsevat asumispalveluyksiköt noudattavat sijaintihyvinvointialueensa lääkehoitosuunnitelmaa ja muita lääkehoitoa ohjaavia dokumenttia sekä linjauksia.

Hoitohenkilöstön lääkehoidon osaaminen varmistetaan LOVe-verkkokoulutuksen tai yksityisen palveluntuottajan ollessa kyseessä, muun tilaajan hyväksymän koulutuskokonaisuuden kautta siten kuin se alueellisessa lääkehoitosuunnitelmassa tai sen liitteissä määritellään. Toimintayksikkökohtaiset lääkehoitosuunnitelmat hyväksytään ja lääkeluvat myönnetään hyvinvointialueen ohjeiden mukaan. Esihenkilö vastaa siitä, että asumispalveluyksikössä lääkehoitoon osallistuvalla henkilöstölle on järjestetty riittävä lisäkoulutus ja että lääkehoitoon osallistuvilla työntekijöillä on asianmukaiset lääkeluvat. Asumispalveluyksikön hoitohenkilöstöllä on oltava valmius toteuttaa lääkehoitoa luonnollista tietä ja injektioina (s.c., i.m.).

Mikäli mahdollista, asiakas huolehtii itse lääkehoidon toteuttamisesta. Asumispalveluyksikön hoitohenkilöstö vastaa siitä, että asiakkaan lääkehoito toteutuu asianmukaisesti tukevilla ja ohjaamalla asiakasta lääkehoidon toteuttamisessa hänen tarpeidensa mukaisesti. Tarvittaessa yksikön hoitohenkilöstö valvoo lääkehoidon toteutumista tai huolehtii lääkehoidosta kokonaisuudessaan. Hoitohenkilöstö tukee ja ohjaa asiakasta lääkehoidon prosessin kaikissa vaiheissa. Tarkemmat käytännöt asiakkaan lääkehoidon toteuttamiseen liittyen sovitaan asiakkaan kanssa ja kirjataan toteuttamissuunnitelmaan.

Asiakkaan lääkkeet voidaan säilyttää asiakkaan kotona. Lääkkeet tulee säilyttää myös asiakkaan kotona lääkevalmistajan ohjeiden mukaisesti. Asiakkaan lääkkeet voidaan säilyttää myös asumispalveluyksikön lukituissa tiloissa lukollisessa lääkekaapissa. Lääkkeiden jakaminen voidaan toteuttaa asumispalveluyksikön hoitohenkilöstön toimesta, asiakkaan toi-

mesta tai ostopalveluna (esimerkiksi annosjakeluna). Mikäli lääkkeiden jakaminen toteutetaan ostopalveluna, asumispalveluyksikkö vastaa jakelusta aiheutuvista kustannuksista. Asumispalveluyksikön hoitohenkilöstö vastaa lääkkeenjaon oikeellisuudesta sekä lääkeliikkeen ajantasaisuudesta.

Varfariinihoitoa seurataan siihen tarkoitettulla, tilaajan tarjoamalla, ohjelmalla (kuten Forsante). Ohjelman käyttö tapahtuu terveydenhuollon Lifecare -asiakastietojärjestelmän tai internetsivujen kautta.

7.3. Rokotustoiminta

Asumispalveluyksikön henkilöstö huolehtii, että asiakkaat saavat heidän tarvitsemansa rokotteet. Ensisijaisesti henkilöstö ohjaa ja tukee asiakkaita rokotusten hakemiseen perusterveydenhuollon palveluista. Asumispalveluyksiköstä tarvittaessa avustetaan ja saatetaan asiakas toimipisteeseen, jossa rokotuksia toteutetaan.

Asumispalveluyksikössä voidaan toteuttaa rokotustoimintaa influenssa- ja koronarokotuksilla, mikäli sillä on rokotustoimintaan vaadittava rekisteröinti/lupa. Rokotustoiminnan toteuttamisesta ei voida periä erillistä maksua asiakkaalta tai hyvinvointialueelta. Rokotustoiminnan vastuulääkärinä toimii hyvinvointialueen tartuntatautilääkäri.

Asumispalveluyksikkö huolehtii asiakkaiden ja tarvittaessa heidän laillisten edustajiensa tiedottamisen rokottamiseen liittyen sekä huolehtii, että asiakas on antanut suostumuksensa rokottamiseen. Mikäli asiakas ei kykene itse ilmaisemaan näkemystään influenssa- ja koronarokotteisiin liittyen, tulee asiasta kuulla asiakkaan lähiomaista tai laillista edustajaa. Tämän tarkoituksena on selvittää, mikä olisi asiakkaan oma tahto asiassa. Lähiomaisen tai laillisen edustajan kuuleminen ja asiakkaan näkemys kirjataan potilastietojärjestelmään. Vain asiakkaat, joiden rokottamiseen on saatu suostumus, rokotetaan.

Asumispalveluyksikkö hakee rokotteet ja rokottamiseen tarvittavat välineet sovittuna ajankohtana hyvinvointialueen osoittamasta toimipisteestä. Hyvinvointialue luovuttaa maksutta rokotusten toteuttamiseksi tarvittavat välineet; sisältäen rokotteet, mahdolliset suodatinneulat, rokotusneulat, ruiskut, adrenaliinit ja laastarit. Asumispalveluyksikkö vastaa rokotteiden asianmukaisesta käsittelystä, kuljetuksesta ja säilyttämisestä yksikössä.

Rokotteet saa antaa ainoastaan lääkäri tai asianmukaisen rokotuskoulutuksen saanut sairaanhoitaja, terveydenhoitaja tai kättilö. Rokottajalla tulee olla hyvinvointialueen voimassa oleva lääkelupa rokotusten antamiseksi, mikä edellyttää osaamisen varmistamista. Puuttuvat osaamisen varmistamiseen liittyvät rokotusnäytöt voi tarvittaessa suorittaa hyvinvointialueen toimipisteillä, joissa rokotustoimintaa toteutetaan.

Asumispalveluyksikkö huolehtii rokotteet saaneiden asiakkaiden asianmukaisesta informoinnista ja luovuttaa asiakkaalle kirjallisen tiedotteen. Annetut rokotteet kirjataan ja tilastoidaan hyvinvointialueen ohjeiden mukaisesti. Asumispalveluyksikkö vastaa kirjaamansa ja tilastoimansa tiedon oikeellisuudesta ja tarvittaessa korjaa virheelliset tiedot.

Hyvinvointialue valvoo rokotteiden käyttöä seuraamalla rokotuskattavuutta ja rokotteiden menekkiä. Asumispalveluyksikkö seuraa käyttämättä jääneiden rokotusten ja adrenaliinien määriä ja raportoi ne kirjallisesti hyvinvointialueen nimeämälle henkilölle. Asumispalveluyksikkö huolehtii käyttämättä jääneiden rokotteiden ja adrenaliinin asianmukaisesta hävittämisestä yksikössä rokotustoiminnan päättymisen jälkeen.

8. Tietojärjestelmien käyttö asumispalveluissa

8.1. Asiakastietojärjestelmä ja sosiaalihuollon asiakastiedon arkisto

Asumispalveluyksiköllä on käytössään sähköinen asiakastietojärjestelmä. Yksityinen palveluntuottaja vastaa oman asiakastietojärjestelmänsä hankkimisesta ja kustannuksista.

Kaikki sosiaalipalveluissa syntyvät, asiakasta koskevat asiakasasiakirjat, tallennetaan jatkossa sosiaalihuollon asiakastiedon Kanta-arkistoon. Sosiaalihuollon asiakastiedon arkiston 2. vaiheen toiminnallisuutena on sosiaalihuollon rekisterinkäyttöoikeus. Tällä toiminnallisuudella hyvinvointialue antaa palveluntuottajalle oikeuden käyttää omassa rekisterissään olevia asiakastietoja Sosiaalihuollon asiakastiedon arkiston kautta. Rekisterinkäyttöoikeuden avulla palveluntuottaja voi hakea ja katsella hyvinvointialueen rekisterissä olevia tietoja sekä tallentaa tietoja suoraan hyvinvointialueen rekisteriin Sosiaalihuollon asiakastiedon arkistossa.

Kymenlaakson hyvinvointialueelle palvelua tuottava yksityinen palveluntuottaja liittyy valtakunnalliseen asiakastietojen arkistointipalveluun ja ottaa rekisterinkäyttöoikeustoiminnon käyttöön viimeistään 31.12.2024. Mikäli jo tätä ennen hyvinvointialueen ja palveluntuottajan tietojärjestelmät mahdollistavat rekisterinkäyttöoikeustoiminnon, palveluntuottaja sitoutuu ottamaan toiminnallisuuden käyttöön.

8.2. Muut tietojärjestelmät

Hyvinvointialueen asumispalveluyksikkö käyttää RAI- ja HaiPro-järjestelmiä.

Yksityinen palveluntuottaja käyttää RAI- ja PSOP-järjestelmiä sekä halutessaan HaiPro-järjestelmää.

Hyvinvointialue tarjoaa yksityiselle palveluntuottajalle edellä mainitut järjestelmät. Palveluntuottaja kustantaa itse työasemista ja tietoliikenneyhteyksistä aiheutuvat maksut.

Asumispalveluyksiköllä on käytössään salattu sähköposti asiakasasioista viestimiseen. Palveluntuottaja vastaa salatun sähköpostin kustannuksista.

8.2.1. RAI-järjestelmä

Hyvinvointialueen järjestämässä yhteisöllisessä asumisessa asiakkaiden toimintakyvyn ja palvelutarpeiden arvioinnissa käytetään RAI-järjestelmää. RAI-arviointi kirjataan RAISOFT-ohjelmistoon, jonne käyttäjillä on henkilökohtaiset käyttäjätunnukset. RAI-arviointi tehdään asiakkaalle kuukauden kuluessa asumispalveluyksikköön muuttamisesta ja tämän jälkeen puolivuositain tai asiakkaan voinnin/tilanteen oleellisesti muuttuessa.

Asumispalveluyksikössä varmistetaan, että henkilöstöllä on riittävä osaaminen tehdä RAI-arviointeja sekä hyödyntää arvioinneista saatua tietoa asiakkaan hoidon ja palvelun suunnittelussa sekä toteuttamissuunnitelman laadinnassa ja arvioinnissa. RAI-arvioinnin tuloksia hyödynnetään myös yksikkö- ja organisaatiokohtaisesti palvelun laadun mittaamisessa, toiminnan kehittämisessä sekä johtamisen työkaluna.

Yksityinen palveluntuottaja

- tekee alilisenssisopimuksen RAI-järjestelmän käytöstä THL:n kanssa
- käyttää Kymenlaakson hyvinvointialueen Vitec RAISOFT Oy:ltä hankkimaa RAISOFT.net-pilvipalvelintä (RAI-ohjelmisto) ja ottaa käyttöönsä hyvinvointialueen valitseman RAI-välineen
- vastaa alilisenssisopimuksesta (THL), RAI-yhdyshenkilön nimeämisestä ja siitä, että henkilöstö osallistuu hyvinvointialueen järjestämiin koulutuksiin
- noudattaa hyvinvointialueen määrittämiä RAI-toimintamalleja.

8.2.2. Palveluseteli- ja ostopalvelujärjestelmä PSOP

Yksityinen palveluntuottaja käyttää sähköistä palveluseteli- ja ostopalvelujärjestelmää (PSOP - www.parastapalvelua.fi), jonka avulla hyvinvointialue valvoo tilaajavastuulain mukaisen velvoitteiden ja muiden määrittelemiensä kriteereiden täyttymistä.

Palveluntuottaja pitää oma-aloitteisesti liiteasiakirjat ajan tasalla PSOP-järjestelmässä. Palveluntuottaja tekee toiminnassa tapahtuvista olennaisista muutoksista (yhteystiedot tai vastuuhenkilön muutos) korjauksen PSOP-järjestelmään.

PSOP-järjestelmässä käytetään suoraa sähköistä laskutusta. Järjestelmä kerää tapahtumakirjauksista laskutusmateriaalin toteutuneiden tapahtumien mukaan. Hyvinvointialue tilittää automaattisesti yksityiselle palveluntuottajalle kerran kuukaudessa toteutuneiden palvelujen mukaisen korvauksen. Palveluntuottaja saa järjestelmästä omaa kirjanpitoaan varten tarvittavat tiedot tulossa olevasta suorituksesta. Palveluntuottaja voi kirjata järjestelmään suorituksen kohdistamista varten oman viitenumeron laskutustietoihin ja oman asiakasnumeron asiakkaan perustietoihin.

8.2.3. HaiPro-raportointijärjestelmä

Asiakas- ja työturvallisuutta vaarantaneet läheltä piti -tilanteet ja haittatapahtumat ilmoitetaan HaiPro-raportointijärjestelmään tai yksityisen palveluntuottajan käyttämään vastaavaan poikkeamajärjestelmään.

Hyvinvointialueen oma asumispalveluyksikkö käyttää asiakas-/potilasturvallisuutta ja työturvallisuutta vaarantavien tapahtumien sekä henkilötietojen käsittelyyn liittyvien tietoturvaloukkauksien ilmoittamiseen HaiPro-raportointijärjestelmää. HaiPro-raportointijärjestelmä on tarkoitettu palveluntuottajan toiminnan kehittämiseen. HaiPron tai yksityisen palveluntuottajan käyttämän vastaavan järjestelmän avulla hyödynnetään vaaratapahtumista ja tietoturvapoikkeamista saatavat opit sekä saadaan tietoa varautumisen riittävydestä ja toimenpiteiden vaikutuksista. Tehdyt turvallisuushavainnot käsitellään yhdessä asumispalveluyksikön henkilöstön kanssa johtajan/esihenkilön johdolla säännöllisesti ja niiden perusteella laadittuja kehittämistoimenpiteitä arvioidaan strukturoidusti.

Jos yksityinen palveluntuottaja käyttää HaiPro-raportointijärjestelmää, hyvinvointialue tarjoaa palveluntuottajalle asiakas/potilasturvallisuuden ja tietosuojan/tietoturvan osiot. Palveluntuottaja voi omalla kustannuksellaan hankkia myös muita HaiPron osioita.

9. Henkilötietojen käsittely ja asiakastietojen kirjaaminen

9.1. Henkilötietojen käsittely ja salassapito

Tähän palvelukuvaukseen liittyvän palvelun tuottamisessa hyvinvointialue on rekisterinpitäjä ja asumispalveluyksikkö on saamansa toimeksiannon puitteissa henkilötietojen käsittelijä. Henkilötietojen käsittelyssä noudatetaan tietosuojalainsäädännön sekä palvelua koskevan erityislainsäädännön mukaisia tietosuojaperiaatteita. Tietosuojaperiaatteiden mukaan henkilötietoja on käsiteltävä lainmukaisesti, asianmukaisesti ja rekisteröidyn kannalta läpinäkyvästi sekä luottamuksellisesti ja turvallisesti. Asumispalveluyksikön tulee henkilötietojen käsittelijän roolissa antaa asiakkaalle rekisterinpitäjää ja henkilötietojen käsittelyä koskevaa rekisteröidyn informointia. Asumispalveluyksikkö noudattaa hyvinvointialueen antamia tietosuojan ja tietojen käsittelyyn liittyviä ohjeita. Mahdollisista tietoturvaloukkauksista ilmoitetaan viiveettä hyvinvointialueen toimintayksikön päällikölle.

Asumispalveluyksikkö saa kerätä ja käsitellä vain palvelun tuottamiseen tarvittavia henkilötietoja. Yksikön henkilöstö on saanut riittävän ohjeistuksen tietosuojasta ja osaa toimia sen mukaisesti. Henkilökunnalle järjestetään säännöllisesti tietoturva- ja tietosuojakoulutusta. Yksikön esihenkilö vastaa siitä, että asiakkaan tietoja pääsevät käsittelemään vain ne henkilöt, joiden työtehtävien kannalta se on välttämätöntä ja jotka ovat allekirjoittaneet tietoturva- ja tietosuojasitoumuksen.

Kaikki asumispalveluyksikössä asiakas- ja potilastietoja käsittelevät työntekijät ja opiskelijat ovat vaitiolovelvollisia yksikön asiakkaiden asioista. Asiakkaasta saatua tietoa ei luovuteta sivullisille. Vaitiolovelvollisuus on voimassa senkin jälkeen, kun työntekijä ei enää työskentele yksikössä tai asiakkaan asiakkuus on päättynyt.

Asumispalveluyksikössä on kirjalliset ohjeet asiakastietojen dokumentoinnista ja asiakirjojen laadinnasta, säilyttämisestä sekä salassapidosta. Asiakirjat laaditaan, dokumentoidaan, säilytetään, hävitetään ja arkistoidaan voimassa olevan tietosuojaa ja muodostuvia asiakirjoja koskevan lainsäädännön mukaisesti. Paperilla säilytettävistä henkilötiedoista laaditaan erillinen rekisteriseloste ja aineisto säilytetään kahden lukon takana.

Palvelussa syntyvät asiakirjat ovat palveluntuottajasta riippumatta hyvinvointialueen asiakirjoja. Hyvinvointialue rekisterinpitäjänä päättää rekisterin tietojen luovuttamisesta. Asiakirjojen luovuttamista ja salassapitoa koskevia säädöksiä sovelletaan asiakirjoihin silloinkin, kun ne ovat yksityisen palveluntuottajan hallussa.

Yksityisellä palveluntuottajalla on nimetty tietosuojavastaava. Palveluntuottaja laatii tietoturvaan ja tietosuojaan sekä tietojärjestelmien käyttöön liittyvän tietoturvasuunnitelman. Tietoturvasuunnitelmassa selvitetään, miten asiakas- ja potilastietojen käsittelyyn ja tietojärjestelmiin liittyvät vaatimukset varmistetaan. Ohjeet ja määräykset tietoturvasuunnitelman laatimiseen antaa THL.

9.2. Asiakastietojen kirjaaminen

Asiakastietojen kirjaaminen tapahtuu tässä palvelukuvauksessa annetun henkilötietojen käsittelyn ja kirjaamisen ohjeiden sekä palvelua koskevan erityislainsäädännön mukaisesti. Asumispalveluyksikkö käyttää kirjaamiseen sähköistä asiakastietojärjestelmää. Jokaisesta asiakkaasta kirjataan säännöllisesti asiakaskertomusmerkintöjä. Asiakaskertomukseen ja muihin asiakasasiakirjoihin kirjataan kaikki palvelun toteuttamisen kannalta tarpeelliset tiedot.

Asiakas tietää, että hänestä laaditaan asiakirjamerkintöjä ja että hänellä on halutessaan oikeus lukea omat palveluntuottajan tuottamat asiakasasiakirjansa.

Asumispalveluyksikön henkilökunta tuntee sekä sosiaali- että terveydenhuollon kirjaamiskäytännöt ja hyvän kirjaamisen ja dokumentoinnin periaatteet. Yksikössä käydään yhteisiä keskusteluja kirjaamisesta ja kirjaamisen kehittämisestä. Asiakastietojen kirjaaminen asiakastietojärjestelmään on asiakaslähtöistä, voimavaroja ja toimintakykyä kuvailevaa ja arvioivaa sekä perustuu asiakkaan toteuttamissuunnitelmassa esitettyihin tavoitteisiin ja keinoihin. Asiakastiedot kirjataan asiakasta kunnioittavalla tavalla. Asiakasta osallistetaan kirjaamiseen mahdollisuuksien mukaan.

Ajantasainen ja riittävä kirjaaminen on tärkeää palvelun turvallisuuden sekä asiakkaan ja henkilöstön oikeusturvan kannalta. Asianmukaiset kirjaukset varmistavat, että tapahtumien kulku voidaan tarvittaessa selvittää jälkikäteen.

9.3. Asiakasasiakirjojen arkistointi ja palautus hyvinvointialueelle

Asiakkuuden päättymisen jälkeen ne hyvinvointialueen asiakkaisiin liittyvät asiakirjat, joita ei ole tallennettu hyvinvointialueen sähköiseen asiakastietojärjestelmään tai sosiaalihuollon asiakastiedon arkistoon, toimitetaan veloituksetta hyvinvointialueelle hyvinvointialueen antaman ohjeistuksen mukaisesti järjestettyinä ja seulottuina. Hyvinvointialue huolehtii asiakirjojen arkistoinnista.

10. Yksityisen palveluntuottajan asiakkaalta ja hyvinvointialueelta-perimät maksut

10.1. Asiakkaalta perittävät maksut

Yksityinen palveluntuottaja voi periä asiakkaalta asunnon vuokran.

Lisäksi palveluntuottaja voi periä asiakkaalta maksun asiakkaan vapaaehtoisesti valitsemasta hygieniapaketista. Hygieniapaketti sisältää henkilökohtaiseen hygieniaan tarkoitetut pesuaineet ja tarvikkeet, kuten mm. wc- ja talouspaperit/käsipyyhkeet, shampoot/hoitovainekkeet, käsien- ja vartalonpesuaineet, deodorantit, pesuvoiteet, hammasharjat ja -tahnat ja perusvoiteet. Palveluntuottaja voi periä hygieniapaketista enintään hyvinvointialueen aluevaltuuston vahvistaman maksun.

Asiakas tai hänen edunvalvojansa tekee asunnosta palveluntuottajan kanssa vuokrasopimuksen. Palveluntuottajan asiakkaalta perimä vuokra ei saa ylittää Kelan eläkkeensaajan asumistuen enimmäisasumismenoja. Asiakkaan vuokraan voidaan jyvittää hänen käyttämiensä yhteisten tilojen osuus. Vuokrasopimuksesta tulee ilmetä vuokra neliometriä kohden ja vuokrattavien neliöiden määrä jaoteltuna asiakkaan oman asunnon neliömetreihin ja yhteisistä tiloista jyvitettyihin neliömetreihin. Yhteisiksi tiloiksi lasketaan ainoastaan asiakkaiden vapaassa käytössä olevat tilat, kuten yhteinen olohuone, yhteiskeittiö, ruokailutila sekä kodinhoito-, pesu- ja saunatiloja.

Palveluntuottaja ilmoittaa vuokran muuttumisesta kirjallisesti asiakkaalle vähintään kaksi kuukautta aikaisemmin.

Vuokrasopimuksessa on ilmoitettava vuokralaisen irtisanomisaika. Irtisanomisaika voi olla korkeintaan yhden kuukauden. Jos palvelun tarve päättyy tai asiakas kuolee, palveluntuottajalla on oikeus todeta sopimus päättyneeksi ilman erillistä irtisanomisaikaa. Palveluntuottajaa suositellaan sitomaan vuokrasopimuksen voimassaolo palvelun saamiseen, jolloin asiakkaan vuokrasopimus voidaan irtisanoa, jos asiakkaan palvelun tarve päättyy tai asiakas ei sitoudu palveluun.

Asiakkaalta ei voi periä takuuvuokraa. Asiakkaan suositellaan ottavan kotivakuutus henkilökohtaisen omaisuutensa suojaamiseksi, mutta kotivakuutuksen ottaminen ei voi olla vuokrasuhteen ehtona.

Lyhytaikaisessa yhteisöllisessä asumisessa palveluntuottaja ei voi periä asiakkaalta mitään maksuja eikä asiakkaan kanssa tehdä vuokrasopimusta.

10.2. Hyvinvointialueelta perittävät maksut

Hyvinvointialue tilittää yksityiselle palveluntuottajalle PSOP-järjestelmän kautta automaattisesti kerran kuukaudessa toteutuneiden palvelujen mukaisen korvauksen. Erikseen sovitessa palveluntuottaja voi periä maksun sähköisellä laskulla.

Hyvinvointialue korvaa yksityiselle palveluntuottajalle asiakkaan asumispalvelun vuorokausihinnan ja asiakkaan ateriat asiakkaan tekemän tilauksen mukaan. Palveluntuottajalle korvattavat ateriamaksut voivat olla korkeintaan saman suuruiset kuin hyvinvointialueen aluevaltuuston vahvistamat asiakasmaksut.

Lyhytaikaisessa yhteisöllisessä asumisessa palveluntuottaja voi laskuttaa hyvinvointialueelta palveluvuorokausihinnan, vuokrapäivähinnan (asunnon kuukausivuokra x 12 / 365), lyhytaikaisen asumisen lisämaksun ja asiakkaan ateriat asiakkaan tekemän tilauksen mukaan. Asunnon kuukausivuokrana voidaan huomioida korkeintaan Kelan eläkkeensaajan asumistuen enimmäisasumismeno.

Asiakas voi olla pois asunnostaan ja palveluntuottajan palvelun piiristä väliaikaisesti esimerkiksi vierailun, matkan tai sairaalajakson vuoksi. Palveluntuottaja voi laskuttaa hyvinvointialuetta viiden kalenterivuorokauden ajalta poissaolojaksoa kohden (myös ennalta suunnittelemattomat poissaolot). Palveluntuottaja ei voi laskuttaa aterioita poissaolojen ajalta. Poissaolopäiviksi ei lasketa niitä päiviä, jolloin asiakas lähtee asumispalveluyksiköstä tai palaa asumispalveluyksikköön. Jos asiakas kuolee tai muuttaa ennalta suunnitellusti pois asumispalveluyksiköstä, palveluntuottajan laskutus päättyy kuolin/muuttopäivään.

11. Vaikeavammaisten yhteisöllistä asumista koskevat lait, säädökset ja ohjeet

Asumispalvelujen tulee täyttää Suomen lakien ja viranomaismääräysten asettamat vaatimukset. Vaikeavammaisten asumispalveluiden toimintaa ja sisältöä ohjaavat muun muassa seuraavat lait, säädökset ja ohjeet:

- Sosiaalihuoltolaki 1301/2014
- Perustuslaki 731/1999
- Hallintolaki 434/2003
- Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 380/1987
- Asetus vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 759/1987

- Vammaispalvelulaki 675/2023
- Yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista 27/2016
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta 741/2023
- Laki hyvinvointialueesta 611/2021
- Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 734/1992
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä 703/2023
- Euroopan Unionin tietosuoja-asetus (GDPR) EU 679/2016
- Tietosuoja laki 1050/2018
- Arkistolaki 831/1994
- Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä 817/2015
- Valtioneuvoston asetus sosiaalihuollon ammattihenkilöistä 153/2016
- Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä 559/1994
- Terveydenhuoltolaki 1326/2010
- Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 785/1992
- Vammaispalvelujen käsikirja. <https://thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja>
- Asiakas- ja potilasturvallisuusstrategia 2022-2026. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu 2022:2. [Asiakas- ja potilasturvallisuusstrategia ja toimeenpanosuunnitelma 2022-2026 \(valtioneuvosto.fi\)](https://www.asiakas-ja-potilasturvallisuusstrategia.fi)
- Kanta-palvelujen käsikirja sosiaalihuollon toimijoille [Kanta-palvelujen käsikirja sosiaalihuollon toimijoille](https://www.kanta-palvelujen-kasikirja.fi) - [Kanta-palvelujen käsikirja sosiaalihuollon toimijoille](https://www.kanta-palvelujen-kasikirja.fi) - [Oma työpöytä \(yhteistyotilat.fi\)](https://www.kanta-palvelujen-kasikirja.fi)
- Kymenlaakson hyvinvointialueen lääkehoitosuunnitelma. [https://kymenlaakson-hyvinvointialue/ammattilaiset/laakehoito/](https://kymenlaakson-hyvinvointialue.fi/ammattilaiset/laakehoito/)
- Turvallinen lääkehoito: Opas lääkehoitosuunnitelman laatimiseen. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162847>.
- Lääkehoito-osaamisen varmistaminen Kymenlaakson hyvinvointialueella. [https://kymenlaakson-hyvinvointialue/ammattilaiset/laakehoito/](https://kymenlaakson-hyvinvointialue.fi/ammattilaiset/laakehoito/).
- Hoitotyön tietokanta: <https://terveysportti.fi/apps/dtk/shk>
- Käypä hoito: <https://www.kaypahoito.fi/>